

Bronislava Hyvnarová

Dějiny křesťanství PRO DĚTI

Metodický materiál pro učitele
včetně výsledků pracovního sešitu

OBSAH

Úvod	3
Dějiny církve v Dětské sobotní škole	4
1. Východiska	4
2. Cíle	5
3. Obsah učiva	5
4. Charakter výuky	6
5. Základní principy	6
6. Příprava učitele	7
7. Výchovně vzdělávací strategie	7
Přípravy na vyučování a texty pro děti	9
1. lekce	
Úvod do poznávání dějin církve	11
2. lekce	
Počátky křesťanské církve	18
3. lekce	
Věrnost křesťanů v době pronásledování	24
4. lekce	
Život křesťanů v období spojení církve se státem	31
5. lekce	
V temných staletích odpadnutí	38
6. lekce	
Období reformace	46
7. lekce	
Očekávání druhého příchodu Pána Ježíše	52
8. lekce	
Církev poslední doby	59
Závěr	65
Použitá literatura	66
Příloha: Citáty	68

ÚVOD

Stále častěji se ve své praxi biblické pracovnice setkávám s otázkami, co má Církev adventistů sedmého dne společného s ostatními křesťany a čím se liší. Na tyto otázky hledají odpověď i naše děti a mládež v církvi. Jsou to otázky, které se automaticky vynořují dospívajícím při jejich novém nazírání světa. Odpověď chtějí založit na vlastním pochopení biblických pravd a zásad a na osobním vztahu k Bohu i k církvi jako rodině víry. Na toto období můžeme naše děti připravit různými způsoby. Jedním z nich by mělo být seznamování dětí s dějinami církve v dětské sobotní škole, které by jim pomohlo při hledání a přijetí vlastní církevní identity.

Témata z dějin církve jsou zpracována pro starší děti třídy B (10–12 let). Věřím, že tyto materiály učitele zaujmou, budou pro ně inspirativní a povedou je k uvažování nad tím, jak ve své třídě využít dějepisnou látku a jak skrze ni pomoci dětem při jejich hledání identity. Protože v dětské sobotní škole učí většinou sestry a bratři bez pedagogického vzdělání, najdete v knize i podrobně vypracované přípravy učitelů vytvořené tak, aby mohly být pro každého z nich inspirací.

Cílem je najít způsob, jak předat dětem v sobotní škole poučení o cestě křesťanů, kteří se chtěli ve svém životě řídit Biblí jako Božím slovem, toužili zachovávat přikázání a věrnost Ježíši, a jak motivovat děti

- k zájmu o dějiny
- ke hledání kořenů
- k nalezení vlastní identity.

DĚJINY CÍRKVE V DĚTSKÉ SOBOTNÍ ŠKOLE

1. Východiska

*„Vyhledejme, co máme s ostatními společného, ne co nás od nich odlišuje.“
John Ruskin, anglický historik žijící v letech 1819–1900.¹*

Vlastní dějiny CASD začaly v osmnáctém století v protestantském prostředí Spojených států amerických. Když se církev adventistů začala formovat, hledala a nacházela právě to, čím se od ostatních společenství odlišovala. Svou identitu vymezovala odlišením se od ostatních církví. Bylo tedy logické, že se nehovořilo tolik o vztahu věřících k Bohu jako o sobotě, trojandělském poselství nebo svatyni. Adventisté chtěli tím, co nového objevili v Božím slově, obohatit své bratry a sestry v ostatních církvích.

Prostředí, ve kterém my dnes žijeme, je zcela jiné. Je to sekulární společnost, kde živý vztah k Bohu je spíše výjimkou. Pokud povedeme děti k tomu, aby stavěly svou identitu na tom, co vymezuje adventismus oproti ostatním protestantským církvím, může se stát, že je jejich důrazy povedou k výjimečnosti, tvrdosti a konfrontaci s ostatními.

Jestliže se nám ale podaří děti motivovat k tomu, aby hledaly své kořeny v dějinách u těch skupin věřících, kteří byli opravdovými křesťany s živým vztahem k Bohu, vyrostou z nich zdraví křesťané, pro které nebude obtížné vymezit se vůči současné společnosti. Toto vymezení je nepovede k hádkám a zdůvodňování věrouky, ale budou svým jednáním a chováním šířit evangelium. Budou toužit po tom, aby mohly přinést druhým radost, pokoj, pomoci jim v jejich problémech a obrátit jejich pozornost na Krista.

S citátem anglického spisovatele, básníka a vědce 19. století Johna Ruskina, uvedeným v úvodu kapitoly, bychom mohli za určitých okolností polemizovat. Jasně však vyjadřuje ten první a nejdůležitější krok na cestě za poznáním našich kořenů a hledání vlastní identity. Proto je také záměrem tohoto výukového materiálu položit to, co máme společného s ostatními křesťany, jako základ pro objevování dějin církve.

Naším cílem není zdůrazňovat všechny chyby a omyly, kterých se křesťané na své cestě dopustili. V první fázi poznávání dějin je naopak dobré se s dětmi zaměřit na poznávání cesty těch, kteří „zachovávali Boží přikázání a věrnost Ježíši“ (Zj 14,12), ukázat dětem cesty Božího lidu a vést je k tomu, aby se ve svém životě chtěly Božím dětem v tom dobrém podobat.

1 Linhart, J.: Dějepis 6. Pravěk a starověk. Pracovní sešit pro základní školy a víceletá gymnázia. Fraus, Plzeň 2007, str. 6.

2. Cíle

Cílem zařazení lekcí z dějin CASD, a z dějin křesťanství vůbec, není pouze získání základního přehledu o historických událostech, položení základu pro poznávání dějin církve a budování kladného vztahu k historii, ale především budování vztahu důvěry k Tomu, který je Pánem lidských dějin, k Ježíši Kristu.

Děti se v sobotní škole průběžně seznamují s dějinami Božího lidu popsanými v příbězích Starého a Nového zákona. Mnohé z nich tyto příběhy dobře znají a dovedou je promýšlet pro svůj život. Cesty Božího lidu ale nejsou v Bibli úplné. Pomineme-li biblická proroctví, končí biblický záznam o cestách Božího lidu prvním stoletím našeho letopočtu. Dále se s dějinami křesťanství seznamují děti už jen ve vlastivědě a při hodinách dějepisu v základní škole. Navíc vědomosti, které ve škole děti získávají, bývají odtrženy od jejich křesťanského života. Dějiny jsou často ve škole podávány jenom jako pouhé informace a nemají přímý vliv na formování dětské osobnosti.

Učitelé sobotní školy nebo rodiče mohou dětem pomoci poznávat dějiny křesťanství jinak – jako další cesty Božího lidu. Zároveň mohou děti vést k tomu, aby si propojovaly informace z dějin s biblickými principy a zásadami. Mohou jim pomoci dívat se na dějiny křesťanství pohledem Bible. Děti pak budou pod vedením dospělých nacházet v historii vzory pro své jednání a uvidí důležitost rozvíjení svého osobního vztahu s Bohem. Z dějin církve se mohou učit zodpovědnosti za své vlastní jednání.

Pokud si děti dějiny oblíbí, naučí se v nich orientovat a hovořit o nich, pokud se naučí hodnotit události z dějin ve světle biblických zásad, budou se moci i ve škole více zapojovat do rozhovorů týkajících se dějin křesťanství a také prezentovat to, čemu a proč křesťané věří. A ze všeho nejvíce bychom si přáli, aby se jim podařilo v období dospívání najít v církvi i svou rodinu víry.

3. Obsah učiva

Jednotlivé lekce obsahují učivo z dějin církve rozdělené do etap podle popisu sedmi sborů v Malé Asii. Tento popis je uveden ve 2. a 3. kapitole knihy Zjevení. Můžeme ho vnímat nejenom jako popis skutečných církví, které Jan ve své době znal, ale také jako prorockou předpověď. V ní jsou popsány podmínky, ve kterých budou žít křesťané v průběhu dalších staletí, i to, jak na ně budou reagovat, jak se zachovají. Historie nám potvrdila, že slova k Janovi ze Zjevení 1,19: „*Napiš tedy, co jsi viděl – to, co jest, i to, co se má stát potom*“ byla pravdivá. V každém z těchto popisovaných sborů se promítá i část dějin křesťanství.

V každém z listů se také Ježíš Kristus představuje osobitým způsobem, tak, aby jeho vnímání pomohlo řešit přicházející problémy, a dává zaslíbení, která obrací pozornost křesťanů k jeho lásce a péči o ně. Proto bylo při vytváření lekcí záměrem, aby Kristus stál v centru každé výpovědi o křesťanech určité historické epochy a děti zaměřily svou pozornost na jeho lásku a moc.

1. lekce je úvodní lekcí, která pomáhá spojit poselství Starého a Nového zákona. Ukazuje, že biblické příběhy vrcholí ve smrti a vzkříšení Ježíše Krista, který je v lidských dějinách tím Prvním i Posledním. Připomíná dětem jeho milost a vede k touze stát se Ježíšovými přáteli a rozvíjet vztah s ním.

2. lekce pomocí popisu vzniku křesťanské církve a jejích raných dějin (31–100 n. l.) vede děti k ujištění, že za vznikem křesťanské církve nestojí lidé, ale Kristus a že pravými křesťany jsou ti, kteří Kristu náleží. Děti se v lekci učí vnímat, že základním principem křesťanství je láska.

3. lekce popisuje, jak i v období pronásledování (100–325) mohli ti, kteří se drželi Krista, obstát. Děti si uvědomí, že lásku a vytrvalost získávali křesťané právě od Krista, a učí se mít dobrý vliv na své okolí.

4. lekce varuje před ztrátou křesťanských ideálů a před kompromisy (325–538) tím, že obrací pozornost zpět k Písmu. Učí děti, že Ježíš je chce provádět nejenom obdobími těžkostí a problémů, ale i v dobách klidu a úspěchů.

5. lekce ukazuje na hrdinství těch křesťanů, kteří vytrvali i v dobách úplného odpadnutí církve od původních principů a zásad křesťanství (538–1500), a vede děti k pochopení toho, co znamená bázeň před Hospodinem.

6. lekce, která hovoří o reformaci (1500–1750), vede děti k závěrům, že součástí zdravého vztahu s Bohem je i četba Bible a že každé probuzení začíná osobním vztahem s Bohem skrze modlitbu a čtení Písma.

7. lekce spojuje dětem období vzniku adventního hnutí s očekáváním Kristova příchodu a hledáním správné cesty (1750–1850).

8. lekce varuje před nebezpečím lhostejnosti a vyzývá k přijetí Krista do osobního života. (Týká se období od roku 1850 až do Ježíšova druhého příchodu na naši zem.)

4. Charakter výuky

Lekce z dějin církve jsou určeny pro starší děti třídy B (10–12 let) v dětské sobotní škole ve sborech CASD. Počítá se s tím, že učitel má každé sobotní dopoledne zhruba jednu hodinu času pro společenství s 5–15 dětmi.

Lekce jsou postaveny nejenom na naslouchání dětí, ale i na rozhovoru a jejich praktické činnosti. Je nutné, aby se všechny děti účastnily programu aktivně – aktivně naslouchaly, promýšlely témata, zapojovaly se do rozhovorů, účastnily se činností. K tomu by je měl učitel správným způsobem motivovat a udržovat jejich zájem. Zvláště důležitá je motivace k tomu, aby se děti pokoušely ve svém životě aplikovat to, co se naučily.

Zájem dětí o téma se snaží vzbudit i materiály pro děti, ve kterých se již týden předem děti seznamují s novou lekcí a při plnění úkolů nové téma také promýšlejí.

Jednotlivé lekce může učitel obohacovat vlastními nápady. Může třeba navrhnout výlety na místa spojená s dějinami křesťanství v rámci činnosti Křesťanského domova nebo připravit pro schůzky Klubu pathfinder hry nebo praktické činnosti dotýkající se tématu. Zároveň je možné připravovat s dětmi prezentace pro sbor formou nástěnek nebo vystoupení dětí.

Poznávání dějin by mělo být v každém případě pro děti zajímavé, mělo by probíhat v radostné atmosféře a mohou se do něj zapojit i rodiny a kamarádi dětí.

5. Základní principy

Principy pro výuku dějin v dětské sobotní škole nejsou odlišné od obecných principů výuky. Vyplynou z věkových zvláštností 10–12letých dětí i ze zásad katecheze. Mám za to, že principy, které jsou zde uvedeny, učitelé dobře znají a řídí se jimi. V této kapitole jsou tedy uvedeny pouze jako připomenutí:

Pravdivost. Učitel by si měl všechno, co dětem sdělí, předem ověřit. Děti jsou velmi vnímavé a chyby, které jsou jim neúmyslně předloženy, se později zbavují s obtížemi.

Srozumitelnost. Někdy méně znamená více. Aby děti mohly v poznávání pokračovat, musí nejprve pochopit a zvládnout předchozí látku. Samozřejmě že se zde nejedná pouze o dějepisné učivo, ale především o jeho aplikaci.

Názornost. Děti mladšího školního věku se obtížně učí abstraktním pojmům, a tak je nutné, aby byl každý nový pojem nejenom vysvětlen, ale i spojen s obrázkem nebo s něčím, co dětem utkví v paměti, o co se děti mohou opřít i v následujících lekcích.

Propojenost se životem a aplikace. Pokud děti nezačnou to, co se naučily, během krátké doby po užívat v praxi, brzy to zapomenou.

Láskyplný vztah učitele k dětem. Učitel může děti úspěšně vychovávat a rozvíjet jejich osobnost jenom tehdy, pokud je bude mít rád a bude si vážit jejich rodičů.

Budování vztahu dětí ke Kristu. Učitel nechce děti udělat závislé na své osobě, ale vede je k tomu, který je „Pánem dějin“. Jen u Boha mohou nalézt odpovědi na všechny své otázky a jen On je může úspěšně provést jejich vlastním životem.

Z těchto a dalších principů vyplývají metody a formy práce, které učitel používá.²

6. Příprava učitele

Není možné zastírat, že lekce z dějin církve budou klást na učitele poměrně vysoké nároky. Je dobré, když se učitel začne na dětskou sobotní školu připravovat alespoň týden předem. Jen tak má dostatek času k promýšlení lekce a k její přípravě. Témata z dějin církve budou navíc pro některé učitele nová, a tak je nutné, aby se s nimi důkladně seznámili a osobně je sami prožili. Jen tak budou lekce přesvědčivé, jen tak může učitel děti zaujmout a motivovat ke změnám v jejich životě. Když pak bude učitel tyto lekce učit další děti podruhé nebo potřetí, bude příprava mnohem jednodušší.

Lekce by měly být vedeny zajímavou formou. To vyžaduje od učitele plné nasazení a trénink. Je třeba se cvičit jak ve vypravování, tak i ve vedení rozhovorů, her nebo učení dětí pamětnému zvládnutí biblických veršů.

Je dobré, když má učitel základní výtvarné dovednosti, aby dokázal připravit číselnou osu a výtvarné aktivity pro děti. Pokud tyto dovednosti učiteli scházejí, může požádat o pomoc někoho z dětí, mládeže nebo bratrů a sester ve sboru. Stejným způsobem si může pomoci, chybí-li mu hudební dovednosti, aby děti nebyly ochuzeny o možnost chválit Pána Boha písněmi.

Učitel by měl být s dětmi v kontaktu i mimo třídu sobotní školy. Vznikne tak mezi nimi přátelství, děti se mohou na něj obracet se svými radostmi i starostmi, on pak konkrétně směřuje své modlitby a může dětem pomáhat i praktickým způsobem.

Svým vystupováním ve třídě i mimo ni učitel pomáhá budovat důvěru dětí a snaží se jemně a citlivě obrátit pozornost dětí k věčným hodnotám. Součástí přípravy na DSŠ jsou i osobní modlitby učitele a jeho vztah s Bohem.

7. Výchovně vzdělávací strategie

Proces vyučování v dětské sobotní škole není založený na předávání informací, ale na vytváření a rozvíjení kompetencí dětí. Kompetencemi rozumíme „celý souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro rozhodování našich dětí na jejich cestě víry“³. Dobrý učitel klade důraz na motivaci

2 Metody a formy práce v lekcích z dějin církve v DSŠ jsou podrobněji popsány v: Hyvnarová, B.: Církevní dějiny v dětské sobotní škole. Absolventská práce, TS CASD, Sázava 2010, str. 21.

3 Hyvnarová, B.: Církevní dějiny v dětské sobotní škole. Absolventská práce, TS CASD, Sázava 2010, str. 14.

a aktivitu žáků a postupně přenáší zodpovědnost za vzdělání na děti samotné. Důležitou součástí sobotní školy je i praktická činnost dětí, aby se celým procesem učení mohla prolínat radost z poznávání, vzájemná spolupráce, formování vlastních názorů a využívání naučeného v praxi.

Výchovně vzdělávací strategie jsou takové postupy učitele, kterými utváří a rozvíjí kompetence žáků, jež jsou pro jeho děti ve třídě klíčové. Vede děti k přemýšlení, tvořivosti, samostatnosti, vzájemné spolupráci, úctě apod. Učitel si uvědomuje, k čemu chce děti dovést. Tomu podřizuje podání látky, rozhovory, skupinovou práci, výběr her i písni. Výchovně vzdělávací strategie jsou tedy konkrétní cílené metody a formy práce, které učitel používá, a také příležitosti, které dětem dává, a aktivity dětí, které učitel vede.⁴ Zjednodušeně by se dalo říci, že učitel hledá při přípravě lekce odpověď na otázku: „**Jak dosáhnout cílů?**“

Do výchovně vzdělávacích strategií patří i kritická analýza jednání a konání učitele. Každý týden se učitel osobně vrací zpět k cílům, které si stanovil nebo převzal za své, a pokouší se je porovnat s pokroky žáků. Pak znovu promýšlí metody a formy práce, které použije v příští hodině, aby mohl žáky lépe vést k cíli.

V našem případě to znamená, že není nutné, aby se učitel řídil přesně metodickými pokyny. Ty jsou pro něj pouze návrhem, inspirací. Nejlepší je, když učitel hledá sám nejvhodnější způsob představení jednotlivých kapitol dějin církve dětem a především když hledá cestu, jak děti vést k uvažování nad předloženou látkou, aby samy mohly ve svém životě využít to, co se naučily.

Učitel již nemůže předkládat dětem tohoto věku hotové názory, ale vede je při rozhovorech k tomu, aby si vytvořily samy svůj vlastní názor. Výsledkem by měla být snaha

- pochopit jednání křesťanů v různých podmínkách v jednotlivých obdobích dějin
- vidět Boží přítomnost v obtížných životních situacích
- získat motivaci k dodržování biblických zásad
- naučit se spoléhat na Boha ve svém životě.

4 <http://www.zslounyholeho.cz/skola/skolni-vzdelavaci-program/>

PŘÍPRAVY NA VYUČOVÁNÍ A TEXTY PRO DĚTI

Výukový materiál je rozdělen na pracovní sešit pro děti a tuto příručku pro učitele. V části **pro učitele** je u každé lekce uveden:

Název lekce. Tyto názvy jsou pouze pracovní a slouží učiteli k jeho orientaci. Na listu pro děti není vlastní název lekce uveden. Děti jsou vedeny k tomu, aby téma celé lekce shrnuly a nadpis si vytvořily samy. Učitel pak použije pro lekci ten nadpis, který bude obsah látky nejlépe vystihovat. Pracovní názvy jednotlivých lekcí jsou v metodickém materiálu pro učitele převzaty z materiálu Střediska korespondenčních kurzů pro studium knihy Zjevení.⁵

Popis lekce a časové období, které zahrnuje. V této části je krátce charakterizováno období popisované v úkolu.

Hlavní myšlenky. Hlavní myšlenky jsou shrnutím aplikace celého tématu.

Cíle lekce. Cíle lekce jsou doplněny rozpisem očekávaných výstupů. Je to proto, aby učitel mohl hodnotit, jak se mu podařilo cíle naplnit, a mohl si případně stanovit další postupy k jejich dosažení.

Klíčový biblický verš. Vystihuje duchovní naučení celé lekce a obvykle je určen k pamětnému zvládnutí dětmi.

Další použité verše. Pro přehled učitele jsou uvedeny další biblické verše, které se tématu dotýkají a které jsou obvykle použity jako ilustrace, např. v materiálech pro děti.

Vysvětlení použitých pojmů. Pro rychlou orientaci učitele a zjednodušení jeho přípravy je v této části uvedeno stručné vysvětlení některých pojmů, které se v lekci objevují.

Vyluštění tajenek. Učitel je pro jeho přehled a pro rychlou kontrolu domácí přípravy dětí předloženo vyluštění všech tajenek a rébusů z materiálu pro děti.

Návrh schématu vyučovací hodiny. Tato část obsahuje kompletní přípravu učitele, včetně použitých pomůcek, motivačních her, výkladu, návrhu aktivit dětí, shrnutí, aplikace a zadání úkolů na příští sobotu. Jednotlivé části lekce jsou uvedeny ve schématu i s předpokládaným časovým rozvržením.

Náměty pro další činnosti. Zde jsou umístěny další podněty a nápady, které může učitel v rámci tohoto tématu využít.

Doplňující informace pro učitele. Doplnující informace obracejí pozornost učitele ke knize Zjevení a mohou jej obohatit při jeho vlastním vnímání tématu.

Příprava do ruky. Je to vlastně průřez lekce, tabulka, která schematicky zachycuje postup myšlenek každé lekce a připomene učiteli strukturu hodiny.

K lekcím je připraven **pracovní sešit pro děti**, který má sloužit k motivaci a domácí přípravě dětí. Děti dostávají sešit týden předem, aby se mohly s tématem seznámit a při plnění zadaných úkolů o něm uvažovat.

Pro předání informací o vyplňování může učitel dát dětem k pracovnímu sešitu i následující dopis.

5 Studium Zjevení. Kurz Střediska korespondenčních kurzů, Kopaniny 13, Ostrava.

Instrukce pro děti k práci se sešitem

Ahoj

Mám pro Tebe první zprávu. Je od Tomáše, který se rozhodl, že Ti napíše několik dopisů. Budou to dopisy nejenom o něm samotném, o jeho dědovi a babičce, ale také o lidech, kteří žili v dobách dávných i nedávných. Všichni mají něco společného: dozvěděli se o Ježíši Kristu, zamilovali si jej a chtěli dělat to, co se u něj naučili.

Každou kapitolu, na které se domluvíte, si doma přečti hned odpoledne nebo večer, abys měl/a dost času na luštění a objevování. Pak si ho **podepiš, vylušti hádanky, splň úkoly** a při dalším čtení si vezmi do ruky pastelky, aby sis mohl **podtrhávat**:

- **zelenou** barvou všechny **verše z Bible**, které v dopise objevíš
- **hnědě** důležité **informace z dějin**
- **modře** to, co tě z celého listu **nejvíce zaujalo** a nad čím jsi **nejvíce přemýšlel/a**.
- **červeně** si označ **nejdůležitější myšlenku**. (Kdyby se Ti zdálo, že to **nejdůležitější** zapomněl Tomáš v dopise napsat, tak to udělej za něj – snad se nějaké místo na okraji listu ještě najde.)

Jestli se Ti některý z úkolů bude zdát těžký, **neboj se poprosit někoho o pomoc**. Určitě bude u vás doma někdo, kdo bude ochotný si s Tebou chvíli povídat.

Úplně nakonec vytvoř pro celé povídání název!

Moc by mě zajímalo, co všechno jsi prožil/a při plnění úkolů a jak téma pojmenuješ. Jestli chceš, můžeš mi o tom napsat na adresu@.....

Přeji Ti, abys prožil s pátráním v dějinách hodně dobrodružství, abys rád hledal a nacházel to, co je pro Tvůj život s Ježíšem Kristem důležité, a hned si to také vyzkoušel.

.....
(podpis)

Sešity pro děti obsahují pro každou lekci jednotnou **strukturu**:

- Motivační úvod s ilustrací, případně vhled do světových dějin
- obrázky s textem – úsek z církevních dějin
- pohled na člověka, reakce věrných křesťanů
- verš z Bible k zapamatování a shrnutí formou hádanek
- náměty k uvažování a dalším aktivitám dětí.

V každém ze zpracovaných témat je uvedena časová osa, na které je vyznačeno, které období z dějin sešit popisuje.

1. LEKCE

ÚVOD DO POZNÁVÁNÍ DĚJIN CÍRKVE

Popis lekce a časové období, které zahrnuje

Lekce popisuje starozákonní období jako dobu očekávání Mesiáše a končí novozákonní zprávou o Kristu (rok 31 n. l.).

Pomáhá spojit poselství Starého a Nového zákona, připomíná dětem, že biblické příběhy vrcholí smrtí a vzkříšením Ježíše Krista, který je v lidských dějinách tím Prvním i Posledním. Lekce má dětem připomenout jeho milost, vést k touze stát se Ježíšovými přáteli a rozvíjet vztah s ním.

Hlavní myšlenky

- Dějiny církve začínají starozákonními příběhy.
- Křesťanství je postaveno na vztahu s Kristem.
- Kristus je Pánem dějin, má je ve svých rukou.

Cíl lekce

Probudit u dětí zájem o dějiny

- děti uvažují nad tím, v čem by mohla být pro ně znalost dějin užitečná
- přijímají pozvání do Ježíšovy školy, kde jedním z předmětů jsou právě dějiny

Seznámit děti s časovou osou

- děti se orientují na časové ose, najdou body, které označují stvoření světa, začátek našeho letopočtu, současný rok
- s pomocí učitele nebo spolužáků dovedou zařadit na osu některé biblické postavy

Shrnout s dětmi poselství Bible

- vnímají, že jednotlivé starozákonní příběhy na sebe navazují a vrcholí v životě, smrti a vzkříšení Ježíše Krista

Vést děti k pochopení, že ti, kdo uslyšeli a přijali evangelium, se mohou stát Ježíšovými přáteli

- děti si připomínají, že věčný život s Pánem Ježíšem si nemohou ničím zasloužit
 - chtějí více poznávat Ježíše Krista i životy lidí, kteří ho následovali.
-

Klíčový biblický verš

Jan 5,39: „Písma svědčí o mně.“

Další použité verše

Zjevení 1,8: „Já jsem Alfa i Omega, praví Pán Bůh, ten všemohoucí, který jest a který byl a který přichází.“

Vysvětlení použitých pojmů

„**Představuji si, jak právě teď...**“ – Slovesa v příbězích Starého zákona, např. vyvedení z Egypta, je opravdu možné číst v hebrejštině v přítomném čase. Pokud je čtou Židé, mohou příběhy pro ně zas a znovu ožít a ovlivňovat je v přítomnosti.

„**Mesiáš**“ znamená v hebrejštině „**Pomazaný**“ olejem, oddělený k určité službě: službě krále (1S 10,1 15,1 Ž 89,21), kněze (Ex 29,7 40,13) nebo proroka (1Kr 19,16). Olej sám byl obrazem radosti ze spásy (Ž 45,8 Iz 61,3) a Božího Ducha (1S 16,13).⁶

Henoch, Noe, Mojžíš a Eliáš byly známé postavy Starého zákona, které prožily zkušenost záchrany před smrtí nebo vzkříšení. Lazarem je zde připomenut příběh o vzkříšení z Janova evangelia 11. kap. a v 11. verši této kapitoly je Ježíšem označen za „přítele“.

„**Dějiny izraelského národa**“ – Ačkoli slovo Izrael je novým jménem praotce Jákoba⁷ a až od něj tedy začíná Izrael jako národ existovat, dějinami Izraele můžeme chápat události zapsané v celém Starém zákoně.

Alfa a omega jsou písmena řecké abecedy. **A, α** – „alfa“, čte se jako naše „a“ a je prvním písmenem řecké abecedy. **Ω, ω** – „omega“ je posledním písmenem řecké abecedy a čte se jako „ó“. Být alfa a omega znamená také být první a poslední.

6 Novotný, A.: Biblický slovník. Kalich – Česká biblická společnost, Praha 1992, str. 677 a 678.

7 Tamtéž, str. 257.

Vyluštění tajenek

Kdo to byl Izajáš?

V jaké říši ležel Betlém v době narození Pána Ježíše?

Kdo byl posledním soudcem Izraele, než si vyžádali krále?

Jak se jmenovala Mojžíšova sestra?

Napiš jméno prvního člověka.

Kdo byla nejstarší maminka v Bibli?

Jak se jmenovala první žena?

Znáš proroka, který stál v čele babylonských mudrců?

Napiš jméno učedníka proroka Elijáše.

Kdo byl při potopě světa zachráněn se svou rodinou?

Skrze koho vyvedl Hospodin svůj lid z Egypta?

Díky komu se Rút rozhodla následovat Boha?

Tři z těchto slov, která nemají zapsanou legendu, jsou v křížovce připravena předem a čtou se ve směru šípek. Mají sloužit pouze k doplnění písmen do tajenky. Děti zapíší do řádku tajenku a pokusí se zjistit, kdo, kdy, komu a proč tuto větu pověděl.

P Í S M A S V Ě D Č Í O M N Ě

Slova říká Ježíš Židům, kteří ho chtějí zabít, protože uzdravil nemocného v sobotu. Byli to opravdoví „písmáci“, ale nepostřehli to nejdůležitější – že ten, o kom je v Písmu psáno jako o Mesiáši, stojí před nimi. Ježíš je chtěl přivést k tomu, aby četli Písma s touhou porozumět Bohu a jeho záměrům a nevykládali si je po svém. I my musíme pochopit, že život nám nedá znalost Bible, ale Ježíš, který v J 5,39 říká: „Zkoumáte Písma a myslíte si, že v nich máte věčný život a Písma svědčí o mně.“

PŘÍPRAVA NA VYUČOVÁNÍ

Pomůcky

- Bible
- hudební nástroj
- sešit – materiál pro děti
- nálepky jako odměny za splnění úkolu
- časová osa
- kartičky se jmény biblických postav
- psací potřeby

Příprava

Zájem o téma vzbudíme u dětí už několik týdnů předem, kdy s nimi vedeme rozhovory o tom, co se učí ve škole v hodinách vlastivědy. Pokud se učí právě dějepisné učivo, ptáme se jich v krátkých rozhovorech. Zjišťujeme, jestli něco z toho, co se naučily, je pro ně jako pro věřící zajímavé a užitečné. Snažíme se u dětí vzbudit zájem o dějiny. Podobné rozhovory vedeme i tam, kde děti probírají ve vlastivědě zeměpisné učivo. V tom případě se můžeme zmínit o místech, o kterých se učí – Tábor, Fulnek, Jihlava apod. – ve vztahu k církevním dějinám a k dějinám církve směřovat jejich pozornost.

Naší osobní přípravou bude to, že se sami začneme více o témata z dějin církve zajímat a promýšlíme je pro svůj vlastní život. Sbíráme také informace a obrázky, hledáme, jaké události z dějin církve se odehrály v našem nejbližším okolí.

V sobotu před začátkem poznávání dějin v Dětské sobotní škole dětem rozdáme pracovní sešity a vyzveme je k tomu, aby v průběhu týdne lekci doma četly, vyluštily křížovku, splnily úkoly a hlavně vymyslely a napsaly název lekce, protože sešit název neobsahuje.

Sami nebo společně s dětmi připravíme v průběhu týdne časovou osu, kterou můžeme doplnit ilustracemi znázorňujícími některé události. Osa se může stát součástí trvalé výzdoby třídy. Měli bychom děti naučit s ní pracovat a často se k ní vracet.

Přivítání, zahájení

Zahájení a přivítání provedeme způsobem, na který jsou děti zvyklé, včetně krátkých povzbuzení, modlitby, sbírky a zpěvu písně, nejlépe o nějaké starozákonní postavě, o které bude dále řeč.

Zeptáme se dětí, kdo a jak vyluštil křížovku a splnil úkoly. Splnění úkolů zapíšeme na nástěnku a děti odměníme nálepkou.

10 minut

Motivační hra

Seznámíme děti s předem připravenou časovou osou a vysvětlíme jim, kde se na ní nachází doba, ve které nyní žijeme, který bod označuje stvoření světa, ve kterém období žil na zemi Ježíš Kristus. S dětmi zapíšeme

na kartičky jména biblických postav, která se objevila v křížovce. Můžeme mít připraveny i kartičky s dalšími jmény, jako třeba Abraham a Sára, Noe, Henoch, Jákob a Lea s Ráchel, David, Izák s Rebekou, Šalomoun a další. Vybíráme jména biblických postav, o kterých si myslíme, že byly skutečnými Božími přáteli.

Kartičky můžeme obrátit tak, aby děti na text neviděly, ale není to nutné. Dítě, které je na řadě, si vybere jednu kartičku, přečte jméno biblické postavy a pokusí se jednou větou říci, co by se chtělo od této osoby naučit („*Kdybych se potkal s Mojžíšem, chtěl bych se od něj naučit...*“). Pak se pokusí umístit kartičku na časovou osu. Učitel povzbuzuje, chválí, koriguje odpovědi, vyzývá děti, aby si vzájemně pomáhaly. Hra musí mít spád a děti by měly pocítit úspěch a přijetí. 10 minut

Výklad s rozhovorem

Vedeme rozhovor o tom, jak se děti doma seznamují s biblickými příběhy, kdo jim je čte nebo vypráví. Povzbudíme je k tomu, aby i ony samy četly v Bibli a vyprávěly si s rodiči, sourozenci a kamarády o tom, co je zaujalo.

Připomeneme dětem hru ze začátku lekce a zeptáme se jich, jestli by se mohly pokusit najít, co mají společného příběhy těch starozákonních postav, které umísťovaly na osu. Jména jim znovu přečteme a necháme je na otázku odpovídat, případně je vybízíme dalšími pomocnými otázkami. Nakonec odpovědi shrneme tím, že to jsou osoby, které poznaly ve svém životě Boha a chtěly se řídit jeho radami. Byly Bohu blízko, některé z nich se přímo setkaly s Ježíšem. Necháme děti uvést okolnosti některých setkání a povídat o tom, jak tyto osoby setkání s Kristem změnilo.

Zazpíváme si s dětmi některou z písní, kterou znají – buď o starozákonních postavě, o které byla řeč, nebo např. píseň „*Pán Bůh pro mě má svůj plán*“⁸ nebo „*Toho, kdo věří*“.⁹

Vybereme si starozákonní příběh, který máme sami nejraději a který děti už z dřívějších lekcí znají, a vyprávíme ho dětem novým způsobem, tak aby pochopily, jak se osoba ve svém životě změnila, když se setkala s Bohem a rozhodla se jej poslouchat. Příběh podáme tak, aby zřetelně hovořil o Boží lásce a Božích záměrech vést člověka tou nejlepší cestou.

Vyprávíme dětem, jak si Bůh v dějinách vybíral lidi, kteří měli o něm vyprávět dalším (Abraham, Josef, Mojžíš... celý židovský národ). Ne vždycky se jim to dařilo. Každý z nich měl své chyby. Pak ale přišel na zem mezi lidi sám Bůh. Narodil se Ježíš Kristus. Protože lidé přestali vnímat Boží lásku a byli sobečtí, Boha v něm nepoznali.

Říkali, že je lhář. I když chtěl stále pro ně to nejlepší, uzdravoval nemocné, sytil hladové, vyprávěl o Božím království, ukřižovali jej nakonec jako zločince. Doopravdy zemřel, ale smrt nad ním neměla moc a On vstal z mrtvých. Ptáme se dětí, co jeho vzkříšení znamená pro jednotlivé starozákonní postavy, které si dnes při hře připomněly, co znamenalo pro jeho učedníky a pro ostatní lidi té doby. Jak se k tomu stavěli? Co znamená Ježíšovo vzkříšení pro naše prarodiče, rodiče, pro nás? (Zde jmenujeme konkrétní osoby, které všechny děti znají.) 18 minut

Aktivity dětí

Vyzveme děti, aby si opět vybraly jednu kartičku se jménem biblické postavy, neukázaly ji ostatním, ale zkusily se vžít do jeho příběhu a přemýšlely o tom, co si asi bude jednou vyprávět s Ježíšem, až se

8 Jungová, M.: Zpěvník klaunů. Tim 2,2 o. s., Praha 2001, str. 16.

9 Tamtéž, str. 66.

s ním setká. („Vzpomínáš, Bože, jak jsi po mně chtěl, abych opustil ovce a šel zpět do Egypta? Chtěl jsi, ať vyvedu odtud celý izraelský národ, a já jsem se bránil, že nejsem moc výřečný...“) Děti hádají, o kterou biblickou postavu se jedná. Je zajímavé, že některé z těchto postav nejsou mezi mrtvými – Henoch, Mojžíš, Eliáš. Můžeme dětem napovědět, aby i to do hádanek zahrnuly, a připomenout jim okolnosti, za jakých se tyto postavy dostaly do nebe. Ostatní hádají, o kterou postavu se jedná. Když se dětem ztvárnění nedaří, klademe jim návodné otázky, případně tyto hádanky říkáme sami. 10 min

Shrnutí, aplikace, úkol na přišť

V několika větách shrneme s pomocí dětí příběh celé Bible a lidské dějiny vůbec. Např.: Bůh stvořil krásný, dokonalý svět a člověka, aby se o něj staral. Člověk ale odmítl poslouchat Boha a začal si dělat, co sám chtěl. Co mohl Bůh dělat? Mohl klidně stvořit někoho jiného, ale neudělal to, protože Adama s Evou miloval. Dal jim, i dalším lidem, kteří se na zemi narodili, možnost učit se brát Boží rady vážně a řídit se jimi. Pán Ježíš sám za jejich provinění zemřel, aby s ním lidé jednou mohli žít. Celé dějiny lidstva jsou jedním velkým příběhem, který stojí mezi stvořením světa a stvořením nové země.

Ptáme se dětí, jestli i my jsme součástí tohoto příběhu, proč si to myslí, kdy tento příběh skončí a jestli bude mít i nějaké pokračování – „druhý díl“.

Zeptáme se dětí, jestli vědí, jak bychom mohli získat naději spatřit i ten „nikdy nekončící další díl dějin“, ve kterém už nebudou žádné nemoci, násilí, křivdy, žádný hřích. Směřujeme odpovědi dětí k zájmu „stát se Božími přáteli“.

Nenásilně vedeme děti k svobodnému vyjádření, jestli by se chtěly stát Božími přáteli a proč. Odpovědi nehodnotíme a nekomentujeme, jen se za děti nakonec pomodlíme a ujistíme je, že se i doma za to modlíme.

Před rozloučením dětem určíme další lekci na příští týden a povzbudíme je k tomu, aby si ji přečetly a zpracovaly. 10 minut

Náměty pro další činnosti

Při opakování příběhů ze Starého zákona můžeme využít flanelograf (třeba i vlastnoručně vyrobený při jiné příležitosti) nebo prezentaci obrázků na počítači. Tuto prezentaci nám může pomoci připravit některé z dětí předem a můžeme ji použít i ve sboru, např. při odpoledním shromáždění, kdy děti mohou vést podobné aktivity s dospělými a dávat jim otázky nebo hádanky, které směřují k tomu, aby se i dospělí chtěli stát Božími přáteli.

Postavy z biblických příběhů můžeme dětem připomenout tím, že jim rozdáme rozstříhané obrázky, které mají za úkol poskládat tak, aby je nikdo jiný neviděl, a po složení si připraví povídání, které je popsáno v odstavci „aktivity dětí“.

Doplňující informace pro učitele

Když čteme knihu Zjevení, pochopíme, že počátkem i koncem všeho je Kristus. Je tím, který byl, je a který přichází, je všemohoucím Bohem. Také dějiny, i dějiny křesťanů, má ve svých rukou. Pokud se chceme dějinami zabývat, je třeba obracet se k němu a prosit jej o vedení a pomoc při jejich pochopení.

PŘÍPRAVA DO RUKY

Čas	Krok	Aktivita	Pomůcky
9:20–9:30	<i>zahájení</i>	přivítání, povzbuzení, píseň, sbírka, modlitba	hudební nástroj
		kontrola úkolů	nástěnka, nálepky
9:30–9:40	<i>motivace</i>	krátké seznámení s časovou osou a hra	časová osa, kartičky, psací potřeby
9:40–10:00	<i>hlavní část</i>	opakování starozákonních příběhů	hudební nástroj, Bible
10:10–10:10	<i>aktivity</i>	hádanky	kartičky se jmény
10:10–10:20	<i>závěr</i>	shrnutí, aplikace, úkol na příště	2. lekce
		modlitba, rozloučení	

2. LEKCE

POČÁTKY KŘESŤANSKÉ CÍRKVE

Popis lekce a časové období, které zahrnuje

Lekce popisuje období vzniku křesťanské církve a její rané dějiny. Zahrnuje léta 31–100 našeho letopočtu.

V tomto období, kromě těch, kteří byli Ježíšovi současníci, nastupují další generace křesťanů, které se s Kristem setkaly pouze prostřednictvím Ducha svatého a Kristův život na zemi znají jen z vyprávění starších křesťanů. Zvláště pro ně jsou napsána evangelia a listy, které mohou být učebnicí života s Bohem.

Hlavní myšlenky

- Za vznikem křesťanské církve stojí Kristus, ne lidé.
- Křesťané jsou ti, kteří náležejí Kristu.
- Poznávacím znakem křesťanů je láska, je odpovědí na Boží aktivitu.

Cíl lekce

Vzbudit u dětí zájem o jejich vlastní „historii“	<ul style="list-style-type: none">— některé z dětí si připraví prezentaci o svých předcích— děti se zajímají o život svých předků— vědí, co je to rodokmen a jak by si ho mohly udělat
Pokračovat v seznamování s časovou osou	<ul style="list-style-type: none">— děti chápou pojem „století“ a vědí, jak se počítá
Shrnout s dětmi příběh učedníků z evangelíí a z knihy Skutky apoštolů, vyprávět jim o vzniku rané církve	<ul style="list-style-type: none">— děti vnímají, že církve nevytvořili lidé, ale Kristus— děti dovedou říci, kdo to jsou křesťané, a dokážou vyjmenovat tři dnešní křesťanské církve— vědí, že všichni křesťané mají společné kořeny
Vést děti k pochopení, že základním principem křesťanství je láska	<ul style="list-style-type: none">— děti se dozvěděly, proč raná církve rostla, jak se chovali křesťané v době pronásledování a proč se tak chovali— naučily se z paměti biblický verš 1J 4,19.20a
Motivovat děti k prožívání křesťanství v jejich vlastním životě	<ul style="list-style-type: none">— děti uvažují nad tím, jak odpovědět na Boží lásku i jak projevit lásku k druhým lidem.

Klíčový biblický verš

Jan 13,34.35: „Nové přikázání vám dávám, abyste se navzájem milovali; jako já jsem miloval vás, i vy se milujte navzájem. Podle toho všichni poznají, že jste moji učedníci, budete-li mít lásku jedni k druhým.“

Další použité verše

Janův 4,19: „My milujeme Boha, protože Bůh napřed miloval nás.“

Janův 4,20a: „Řekne-li někdo: ‚Já miluji Boha‘, a přitom nenávidí svého bratra, je lhář.“

Korintským 13,4–7: „Láska je trpělivá, laskavá, nezávidí, láska se nevychloubá a není domýšlivá. Láska nejedná nečestně, nehledá svůj prospěch, nedá se vydráždit, nepočítá křivdy. Nemá radost ze špatnosti, ale vždycky se raduje z pravdy. Ať se děje cokoliv, láska vydrží, láska věří, láska má naději, láska vytrvá.“

Vysvětlení použitých pojmů

Rodokmen je tabulka, ve které jsou uvedeni předci mužského pohlaví. O jejich manželkách jsou uvedeny pouze základní informace – jak se jmenují, kdy žily, kdo byli jejich rodiče. Děti však mohou sledovat i linii předků jejich maminek a babiček, pokud se jim podaří nějaké informace sehnat.

Adventisté je označení členů dnešní CASD (název vznikl až po 2. světové válce, roku 1949), ale i členů dřívějšího společenství s názvem „Československá jednota adventistů sedmého dne“.

Pojem **křesťané** není odvozen od slova „křest“ nebo „křtít“, ale od slova Kristus. Pěkně to vysvětluje Jan Amos Komenský v Umění kazatelském, když říká, že se křesťané nazývají po Kristu, protože křesťan je pokřtěný ve jméno Páně a v něj samotného, jako je větev vštípená v kmen, a od Krista také bere svou sílu.¹⁰ Lukáš, který jistě znal dobře církev, píše, že se termín „křesťan“ poprvé objevil v Syrské Antiochii¹¹. Bylo to nejspíše ve 40. letech prvního století.¹² Možná že název „křesťan“ byla původně hanlivá přezdívka, ale křesťané jej přijali za svůj. Obsahoval totiž jméno jejich Pána a použití bylo vlastně vyznáním víry.¹³ Příbuznost slova křesťan s Kristovým jménem je zřetelnější v cizích jazycích, například v angličtině, kdy je podobnost mezi slovy Kristus – Christ a křesťan – Christian zřetelnější. Také starší podoba slova křesťané – kristovci – je slovu Kristus bližší.

Ateisté jsou lidé, kteří odmítají nejenom náboženství, ale i existenci samotného Boha.

Slovo **církev** vzniklo nejspíše z řeckého slova, které v češtině znamená „náležející Pánu“. Toto slovo se v Novém zákoně nevyskytuje, ale používá se tam jiný výraz označující „shromáždění“.¹⁴

Nero byl jeden z nejkrutějších vládců. Císařem se stal už v 16 letech. Vládl v letech 54–68. Žil v představě, že lidé kolem něj jej chtějí zbavit trůnu, a tak se po čase začal chovat jako šílenec a dal zavraždit mnoho politiků i členů své rodiny. Za jeho vlády byli křesťané v Římě krutě pronásledováni.¹⁵

10 Novotný, A.: Biblický slovník. Kalich – Česká biblická společnost, Praha 1992, str. 359.

11 Douglas, J. D. a kol.: Nový biblický slovník. Návrat domů, Praha 2009, str. 537.

12 Novotný, A.: Biblický slovník. Kalich – Česká biblická společnost, Praha 1992, str. 359.

13 Douglas, J. D. a kol.: Nový biblický slovník. Návrat domů, Praha 2009, str. 538.

14 Novotný, A.: Biblický slovník. Kalich – Česká biblická společnost, Praha 1992, str. 93.

15 Bednaříková, J. a kol: Dějepis pro 6. ročník. Pravěk a starověk. Nová škola, s. r. o., Brno 2007, str. 106.

Vyluštění tajenek

Děti doplní do verše J 13,34.35 tučně vytištěná slova:

„Nové **příkázání** vám dávám, abyste se navzájem **milovali**; jako já jsem **miloval** vás, i vy se **milujte** navzájem. Podle toho poznají, že jste moji učedníci, budete-li mít **lásku** jedni k druhým.“

Potom sestaví z tabulky bez použití Bible dva verše:

1J 4,19 a 20a.: „My milujeme Boha, protože Bůh napřed miloval nás. Řekne-li někdo: ‚Já miluji Boha‘, a přitom nenávidí svého bratra, je lhář.“

do, „já milu-	tom nenávidí své-	ha, protože on na-
ho bratra, je lhář.	My milujeme Bo-	1J 4,20
před miloval nás. 1J 4,19	ji Boha“, a při-	Řekne-li něk-

5	7	2
8	1	9
3	6	4

PŘÍPRAVA NA VYUČOVÁNÍ

Pomůcky

- Bible
- hudební nástroj
- pracovní sešit pro děti
- nálepky a jiné drobné odměny
- časová osa
- staré fotografie předků – vlastních nebo někoho z dětí
- kronika sboru
- tabule, křída, houba
- pro každé dítě kartička s veršem 1K 13,4–7

Příprava

Poprosíme někoho z rodičů, aby pomohl svému dítěti připravit na příští sobotu staré fotografie jeho předků, které by dítě mohlo představit ostatním a něco v krátkosti říci o jejich životě. Bylo by dobré, kdyby se mezi obrázky objevily i fotografie z 1. republiky.

Přivítání, zahájení

Přivítáme děti a zahájíme lekci obvyklým způsobem. Pro zpěv vybereme některou z písní o Ježíši nebo apoštolu Pavlovi, kterou už děti znají.

Rozhovorem nebo při hře zopakujeme minulou lekci, včetně znalosti a pochopení biblických veršů a základní orientace na časové ose. Vhodné jsou k tomu například piškvorky. Děti rozdělíme na dvě skupiny. Střídavě klademe oběma skupinám připravené otázky, a pokud skupina na svou otázku odpoví správně, může zakreslit svůj znak (křížek nebo kolečko) do čtvercové sítě. Vítězem je ta skupina, které se podaří nakreslit nepřerušenu řadu pěti symbolů. Pokud trvá hra dlouho, můžeme v ní pokračovat na konci hodiny nebo příští sobotu.

Provedeme kontrolu splnění dnešních úkolů. Zapíšeme a dáme nálepku těm, kteří úkoly splnili, a společně vybereme nejlepší nadpis vytvořený k této lekci. *15 minut*

Motivace

Řekneme dětem, že jeden z jejich kamarádů si pro ně připravil překvapení – přinesl fotografie svých předků – a dáme prostor k prezentaci. Pochválíme ho a povzbudíme i ostatní děti, aby se zajímaly o své předky, o jejich víru i o prostředí, ve kterém žili. Necháme chvíli děti povídat, co vědí o historii své rodiny.

Poradíme dětem, jak by si mohly udělat svůj rodokmen. *15 minut*

Výklad s rozhovorem

Vyjádríme lítost nad tím, že se dnes, ve 21. století (ukážeme na časové ose), na této zemi těžko dozvíme, jak se jmenovali, vypadali a žili naši předkové z 15., 12. nebo 6. století (ukazujeme na časové ose tak, aby bylo dětem jasné, co to je století a jak se století počítají). Dětem povíme, že v každém století žili lidé, kteří chtěli poslouchat Boha a být mu věrní.

Zeptáme se dětí, jestli vědí, jak a kdy jejich maminka nebo tatínek uvěřili Pánu Ježíši a odevzdali mu svůj život. Vedeme o tom ve třídě rozhovor. Můžeme mít připravenou sborovou kroniku, pokud jsou v ní fotografie ze křtu jejich rodičů. Poukážeme na to, že předtím byli ateisty (nevěřícími) nebo přišli k adventistům z jiné církve, a uvedeme názvy těch církví, které děti znají.

Zeptáme se dětí, jestli vědí, kdo to jsou adventisté, a spolu s nimi popíšeme adventisty jako skupinu lidí, křesťanů, kteří čekají, že Kristus přijde ještě jednou na naši zem, protože to slíbil, a také jako ty, kteří berou vážně to, co je napsáno v Bibli, a chtějí podle toho také žít.

Vyprávíme dětem shrnutí příběhů z evangelíí o tom, jak první učedníci začali chodit s Ježíšem a učili se od něj. O tom, co prožívali, když byl ukřižován a potom vzkříšen, jak se jim zjevil a 40 dní byl opět s nimi. Vyprávíme o tom, jak jim při odchodu do nebe dal úkol získávat další učedníky a slíbil, že nebudou sami, že všechnu tu práci budou dělat v síle Ducha svatého. Dále dětem vyprávíme pokračování tohoto příběhu ze Skutků o tom, jak se všichni, kteří patřili Ježíši, společně modlili, Duch svatý na ně sestoupil a dal jim svou sílu, odvahu vyprávět o Kristu a také jim dal svá obdarování. Celý příběh postavíme na lásce – lásce, kterou měl Ježíš k učedníkům. A učil je, aby také oni měli rádi jeden druhého. Lásku uvedeme jako poznávací znak prvních křesťanů.

Poradíme dětem, jak se můžeme naučit vnímat Boží lásku a jak na ni můžeme odpovídat láskou k Bohu i k druhým lidem. Vedeme rozhovor o situaci v rodině, kde rodiče milují své děti. Z čeho mají rodiče radost? Co je naopak trápí? Jak se cítí, když jsou jejich děti vzpurné? Co cítí, když si sourozenci závidí, žárlí na sebe nebo se nemají rádi, nepomáhají si, berou si vzájemně věci a dokonce si ubližují?

Vyprávíme dětem, jak žili křesťané v prvních křesťanských sborech. Řekneme jim, že v prvním století se křesťané dělili do církví jenom podle toho, ve kterém městě bydleli. (Název církev vlastně znamenal shromáždění, společenství nebo sbor.) Ve vyprávění zdůrazníme, jak se křesťanské sbory v prvním století scházely, jak křesťané žili i co dělali, když se našli nepřátelé, kteří jim chtěli ublížit. Pronásledování příliš nedramatizujeme, není to v lekci to nejdůležitější, podstatnější je vlastní chování křesťanů.

Při shrnutí hledáme společně s dětmi, odkud první křesťané vzali sílu k tomu, že nebyli chamtiví, mstiví a podobně. Znovu poukážeme na to, že pokud člověk přijme Boží lásku, může ho změnit, aby byl také laskavý.

15 min

Biblický verš

Naučíme děti verše 1J 4,19.20a: „*My milujeme Boha, protože Bůh napřed miloval nás. Řekne-li někdo: ‚Já miluji Boha‘, a přitom nenávidí svého bratra, je lhář.*“

Děti polovinu tohoto textu už znají díky domácí přípravě. Při učení postupujeme tak, že nejdříve verš, který je zapsaný na tabuli, s dětmi čteme. Při dalších čteních postupně vymazáváme některá slova. Pro poslední čtení nám zůstane v zápisu jen několik málo slov. Společné čtení dětí střídáme s aktivitou jednotlivců, abychom udrželi zájem všech až do konce. Dbáme na to, aby učení bylo rytmické, mělo spád a aby všechny děti do posledního okamžiku bavilo. Děti mohou dostat za svou snahu drobnou odměnu, např. kousek sušeného ovoce.

5 min

Shrnutí, aplikace, úkol na příště

Necháme děti, aby vlastními slovy shrnuly, co se dnes naučily. Ptáme se jich, jací by měli být správní křesťané a proč. Je-li dostatek času, můžeme pokračovat ve hraní piškvorek.

Dáme dětem kartičky se slovy apoštola Pavla v 1K 13,4–7 a text jim přečteme.

Zeptáme se jich, kdo je pro ně vzorem lásky a proč. Hledáme vzory i mezi lidmi, zvláště rodiči a prarodiči. Poprosíme některé z dětí, aby přečetlo verš znovu a místo každého slova láska řeklo jméno Ježíš.

Potom dětem připomeneme, že se lidé v dějinách dozvídali o Kristu proto, že křesťané dokázali druhým projevat lásku. Poprosíme děti, aby místo slova láska vložily své jméno a potichu si verš znovu přečetly. Shrňme tím, že sami verš znovu přečteme a doplňujeme jména jednotlivých dětí.

V modlitbě vyjádříme touhu po tom, aby to, co jsme četli, se stalo skutečností.

Děti povzbudíme, aby si text vložily do Bible nebo daly doma na viditelné místo, často si ho četly – i se svým jménem místo slova láska – a chtěly se takovými stát.

Uurčíme dětem lekci na příští týden a požádáme je o to, aby si ji ještě dnes odpoledne přečetly a vyluštily ji.

10 minut

Doplňující informace pro učitele

Kristus je v listu do Efezu v knize Zjevení popisován jako ten, který má zájem o svou církev, o jednotlivé sbory i o samotné lidi. Ví o nich a dokáže ocenit jejich vytrvalost. Po křesťanech chce, aby s ním udržovali vztah lásky, protože křesťan bez lásky je jenom ostudou křesťanství. Lidem, kteří zvítězí a udrží si lásku, slibuje osobní setkání pod korunou stromu života v Ráji, tam, kde byl člověk stvořen.

PŘÍPRAVA DO RUKY

Čas	Krok	Aktivita	Pomůcky
9:20–9:35	<i>Zahájení</i>	přivítání, povzbuzení, píseň, hra, sbírka, modlitba	hudební nástroj, časová osa, čtvercová síť, křída
		kontrola úkolů	nástěnka, nálepky,
9:35–9:50	<i>Motivace</i>	prezentace jednoho dítěte, motivace ostatních	fotografie apod.
9:50–10:05	<i>Hlavní část</i>	vyprávění o životě prvních křesťanů	časová osa
10:05–10:10	<i>Biblický verš</i>	naučení verše 1J 4,19.20a	tabule, křída, houba
10:10–10:20	<i>Shrnutí</i>	vlastními slovy	
	<i>Aplikace</i>	1K 13,4–7	kartičky s verši
	<i>Závěr</i>	modlitba, úkoly, rozloučení	

3. LEKCE

VĚRNOST KŘESŤANŮ V DOBĚ PRONÁSLEDOVÁNÍ

Popis lekce a časové období, které zahrnuje

V letech 100–325 pokračuje pronásledování křesťanů, přesto většina křesťanů zůstává věrných Kristu a křesťanství se rychle šíří.

Hlavní myšlenky

- Církev roste i přes pronásledování křesťanů.
- Ježíš Kristus ví i o těch, kteří jsou pronásledováni a utlačováni, rozumí jim a dává jim svou sílu.
- Kristovi učedníci jsou věrní a věří Božím slibům.

Cíl lekce

Probudit u dětí zájem o dějiny církve

- děti získávají obdiv nejenom ke Kristu, ale i ke křesťanům, kteří jej měli jako vzor
- rády se dozvídají další příběhy z dějin církve

Seznámit děti s pronásledováním křesťanů v Římské říši ve 2.–4. století

- děti vědí, proč byli křesťané v Římské říši pronásledováni
- znají jména dvou římských císařů, kteří pronásledovali křesťany
- uvažují nad tím, co dávalo křesťanům sílu vytrvat
- uvažují nad tím, proč se i v tomto období křesťanství šířilo

Vést děti k pochopení, že Kristus má lidské dějiny ve svých rukou

- děti vědí, že se Ježíš představuje jako První a Poslední, a dovedou to vysvětlit
 - přemýšlejí, co to znamená pro jejich život
 - snaží se povzbudit ty, kteří procházejí nějakými problémy.
-

Klíčový biblický verš

Jan 11,25: „*Já jsem vzkříšení i život. Kdo věří ve mne, i kdyby umřel, bude žít.*“

Další použité verše

Zjevení 2,8 b: „*Toto praví ten první i poslední, který byl mrtev a je živ.*“

Zjevení 2,10 b: „*Bud' věrný až na smrt a dám ti vítězný věnec života.*“

Verše o naději a povzbuzení, které si děti samy vyberou.

Vysvětlení použitých pojmů

Latina byl jazyk, který vznikl na území dnešní Itálie asi v 7. století před naším letopočtem. S rozpínáním Římské říše se šířil do všech jejích provincií, kde zdomácněl a z jeho místních nářečí vznikly časem nové jazyky: francouzština, italština, španělština, portugalská, rumunština a další. Přes francouzštinu ovlivnila latina i angličtinu. Dnes už se latinou nemluví, používá se jen v katolické církvi nebo v lékařství, biologii a filozofii.

Pro učitele by mohly být k této lekci zajímavé ještě i následující informace:

- *Největší rozlohu měla Římská říše za vlády císaře Traiana v letech 98–117.*¹⁶
- *Za doby vlády římského císaře Marca /Marka/ Aurelia (161–180) sídlily na našem území germánské kmeny Markomanů a Kvádů, které do této oblasti přišly při svém stěhování. Ony i další barbarské kmeny útočily na Římskou říši, a tak císař prodal část svého majetku, aby měl dost prostředků na vedení války, a postavil se sám do čela armády. Z římského území Germány vytlačil zpět až na jižní Moravu a Slovensko. Boje, které pokračovaly i tam, Římané vyhráli. Postavili opevnění a valy, za které jejich protivníci už nesměli.*
- *Na vrchu zvaném Hradisko, nad bývalou obcí Mušov poblíž Pasohlávek na jižní Moravě, našli archeologové zbytky římského vojenského tábora s pozůstatky zděných budov a lázní z té doby.*¹⁷
- *Protože se křesťané neúčastňovali státních slavností, které byly spojeny s uctíváním římských bohů, pronásledoval je i císař Marcus Aurelius. Přesto křesťanů přibývalo a křesťanství se šířilo i mezi občany nejvyšších společenských vrstev.*¹⁸ *Protože i mezi Aureliovými vojáky byli křesťané, dostalo se křesťanství při pobytu Římanů na Slovensku a na Moravě i na naše území. Ale život u nás trvale neovlivnilo.*
- *Jako **barbary** Římané označovali ty, kteří nežili na území Římské říše a nemluvíli latinsky.*¹⁹

Vyluštění tajenek

Text, který mají děti v tomto úkolu vyluštit, je napsán pozpátku: „*Áj mesj ínešířkzv i toviž. Odk ířev ev enm, i ybydk leřmu, edub tíž.*“ Necháme je samotné, aby doma na princip přišly a zapsaly slova verše z J 11,25: „*Já jsem vzkříšení i život. Kdo věří ve mne, i kdyby umřel, bude žít.*“

V dalším hlavolamu děti hledají, co křesťanům pomáhalo překonávat jejich problémy. Začnou v levém horním rohu a v luštění postupují ve směru šipky. Mohou jít jen tam, kam je mřížka pustá. Spojí písmena, která k sobě patří, a potom slova a výrazy zapíšou na připravený řádek. Znovu si je přečtou

16 Bednaříková, J.: Dějepis pro 6. ročník. Pravěk a starověk. Nová škola, s. r. o., Brno 2007, str. 108 a 109.

17 Bednaříková, J.: Dějepis pro 6. ročník. Pravěk a starověk. Nová škola, s. r. o., Brno 2007, str. 109.

18 Tamtéž, str. 109.

19 Tamtéž, str. 109.

a uvažují nad nimi. Škrtnou, co do odpovědi nepatří, a zvýrazní to, co opravdu mohlo křesťanům pomoci, když byli pronásledováni. Nad jejich názory můžeme diskutovat a můžeme se s dětmi domluvit, že jim budeme i správné odpovědi vyvracet a podsouvat ty špatné, a to proto, aby se naučily svůj názor obhájit.

↓	S	K	T	R	Z	E	R	T	I
K	Á	A	S	A	CH	S	M	T	M
R	L	É	R	O	D	I	N	S	O
I	A	L	Í	N	E	P	A	O	D
S	V	E	Z	E	CH	Y	T	R	L
T	O	T	Á	Ř	P	A	B	T	I

Kristova láska **Strach ze smrti** **Modlitba** **Přátelé** **Rodina** **Peníze** **Chytrost**

PŘÍPRAVA NA VYUČOVÁNÍ

Pomůcky

- Bible
- Pracovní sešit pro děti
- nálepky jako odměny za splnění úkolu
- časová osa
- obrázky na nástěnku, které přiblíží dobu, o které si vyprávíme
- výtvarné potřeby

Příprava

Připravíme si obrázky římských vojáků ve zbroji a římských kulturních památek, např. Vítězný oblouk nebo Koloseum. K památkám napíšeme letopočty, kdy vznikly.

Přivítání, zahájení

Přivítáme děti a lekci zahájíme obvyklým způsobem.

Zeptáme se dětí, co si z minulé lekce pamatují. Jestli je samotné to, co se dozvěděly, nějak mění a jak. Ptáme se jich, jestli se jim v minulém týdnu dařilo být k druhým laskavější. V rozhovoru je vedeme k tomu, aby se naučily prakticky projevovat lásku ve své rodině. Chceme po dětech konkrétní nápady.

Poznatky i znalost a pochopení biblických veršů z minulých lekcí můžeme zopakovat hrou „*Je to pravda, je to pravda*“. Hraje se podobně jako „*Všechno letí, co má peří*“. Děti sedí v kruhu, rukama lehce ťukají v rytmu slov „*je to pravda, je to pravda*“ o stehna nebo o hranu stolu, který je před nimi. Potom učitel, případně dítě, které hru vede, řekne nějaký výrok, který se dotýká tématu, např.: „*Je to pravda, je to pravda, že... v Římské říši*

se nemluvilo latinsky“ nebo „*je to pravda, je to pravda, že... ten, kdo tvrdí, že miluje Boha, a přitom nemiluje svého bratra, je lhář*“ apod. Pokud je výrok pravdivý, žáci to musí potvrdit zvednutím obou rukou nad hlavu. Pokud pravdivý není, zvedne ruce jen ten, kdo hru vede, aby ostatní zmátl. Mezi otázkami reakce dětí hbitě komentujeme. Děti nepřestávají v ťukání rukama a udržují rytmus. Otázky musíme mít dobře připravené a promyšlené, aby hra měla spád, děti se při ní fyzicky i psychicky „*rozhýbaly*“ a mohly se při hře i zasmát.

Potom provedeme kontrolu úkolů, zapíšeme a dáme nálepku za jejich splnění. Všimneme si i vytvořených nadpisů a společně vybereme ten nevhodnější.

10 minut

Motivace

Pro ilustraci období, o kterém si povídáme, přineseme dětem obrázky dnešních kulturních památek z doby Římské říše a povíme jim, kde se s nimi můžeme setkat.

Na časové ose, na které zůstaly vyznačeny informace z minulých lekcí, si ukážeme, kdy tyto památky vznikly. Zopakujeme si, co o tomto období už víme a hlavně, co víme o křesťanech té doby. (Např. „*Koloseum bylo dokončeno kolem roku 80 našeho letopočtu. O této době jsme si povídali minule. Byla to doba, kdy rostly první křesťanské sbory. Stáli proti nim Židé i Římané a křesťané si ještě moc dobře pamatovali na pronásledování císaře Nera.*“)

5 minut

Výklad s rozhovorem

Ukážeme dětem obrázek římského vojáka a vedeme s nimi nad obrázkem rozhovor, co všechno o římských legiích vědí. Potom se děti zeptáme, jestli mohl takový člověk ve 2. století našeho letopočtu uvěřit v Krista a stát se křesťanem. Vedeme děti k tomu, aby své odpovědi zdůvodňovaly.

Ptáme se dětí, proč se křesťanství šířilo nejenom na císařském dvoře, ale dokonce i v armádě. Úvahy dětí směřujeme k vysvětlení, že na křesťanech druzí poznali, že jsou jiní, protože byli laskaví, nesobečtí, pomáhali druhým, zastávali se jich. Ostatním se jejich chování líbilo, a když zjistili, že jsou součástí společenství, které uctívá Krista, a ten jim k tomu všemu dává sílu, chtěli patřit také do takového společenství.

Ptáme se dětí, jak se dnes člověk stává křesťanem, a necháme je odpovídat.

Dále se děti ptáme, jestli vědí, jak se v prvních staletích našeho letopočtu člověk mohl stát křesťanem: Musela být na něm vidět opravdová touha změnit svůj život, pak navštěvoval třídy, kde probíhala katecheze, vyučování. Mohl začít přicházet na bohoslužby, kde se četlo Písmo, zpívaly se oslavné písně a recitovaly modlitby. Na každé bohoslužbě se také lámal chléb a přijímalo víno jako symboly Kristovy oběti i očekávání jeho příchodu. Památky večere Páně se ale mohli zúčastnit jen pokřtění křesťané. Křest se konal ve velkých křtitelních v kostelech nebo v přírodě a ten, kdo se chtěl stát křesťanem, byl celý ponořen do vody.

Ve 2. a 3. století měla církev své náboženské budovy a vlastní zpěvy. Při čtení se otevíraly svitky Starého zákona, evangelia nebo dopisy, které psal apoštol Pavel, Petr, Jan, Jakub a další. Vyprávíme dětem o tom, jak bylo pro křesťany důležité mít texty některého evangelia, Pavlovy listy a další křesťanské knihy a jak vznikl Nový zákon. Protože si někteří lidé začali vybírat, co by se mělo číst a co ne, sešli se křesťané, aby pod vlivem Ducha svatého, jak věříme, postupně vytvořili sbírku knih, které opravdu pocházely od apoštolů nebo jejich žáků a šířily myšlenky, které přinesl Pán Ježíš. Nový zákon se nestaví proti Starému zákonu, ale vysvětluje ho, aby mu lidé rozuměli. Křesťané přestali používat papyrové svitky, ale začali skládat kratší listy papyru do podoby našich sešitů a knih a do nich biblické texty opisovali. Takovým knihám se říká „kodexy“.

Vyprávíme dětem o tom, že tehdy neexistovala nakladatelství ani obchody s knihami. Bible se opisovala ručně. Opisovali ji nadšení a horliví křesťané. Mnozí z nich se museli při práci skrývat. Při pronásledování bylo mnoho Bibli spáleno, ale stále bylo v Římské říši hodně těch, kteří Bibli, nebo některé její části, opisovali a šířili. Proč? Věděli, že Boží slovo dává lidem sílu, vytrvalost a útěchu.

Ptáme se dětí, proč byli v této době křesťané pronásledováni. Děti znají odpověď z pracovních listů.

Necháme děti přemýšlet nad tím, které texty z Bible mohly pronásledované křesťany potěšit, povzbudit a dát jim novou naději. Společně s dětmi v Bibli takové texty hledáme. Mohou si je podtrhnout. Vedeme je k přemýšlení, komu z jejich blízkých by mohl některý z těchto textů pomoci a jak by mu ho mohly předat – např. SMS, mailem, předat přání s veršem apod.

Vyprávíme dětem o tom, že se Pán Ježíš představuje všem, kteří jsou pronásledováni, jako ten První a Poslední v jejich životě. Všichni lidé, kteří procházejí utrpením, si mohou být jisti, že Kristus o nich ví a sám něco podobného také zažil. A protože má moc nad smrtí, může slíbit těm, kteří zvítězí, věčný život s ním.

20 minut

Biblický verš

S pomocí učitele si děti vyberou biblický verš, který by mohl nějakou konkrétní, jim blízkou osobu povzbudit nebo potěšit, a vyrobí pohlednici nebo přání s textem tohoto verše, kterou potom mohou poslat nebo předat. Zvolíme takovou výtvarnou techniku, která bude děti bavit, např. zimní přání může být kresleno zmizíkem do inkoustového podkladu, jarní a letní namalované akvarelovými pastelkami, podzimní jako frotáž s dopsaným veršem.

Při práci vedeme s dětmi rozhovory o tom, komu a proč by chtěly přání dát.

20 minut

Shrnutí, aplikace, úkol na příště

Na závěr shrneme hrou „*Je to pravda, je to pravda*“ to, co dnes děti měly pochopit.

Uurčíme dětem další lekci k přečtení a vyplnění. Připomeneme jim, aby nezapomněly předat někomu pohlednici, kterou vyrobily.

Požádáme děti, aby v modlitbě poděkovaly za to, že se můžeme scházet, že máme své Bible, nikdo nás nepronásleduje a v naší zemi je mír. Poprosíme je, aby se modlily za ty, kteří prožívají nějaké osobní těžkosti a trápení.

5 minut

Náměty pro další činnosti

Děti by mohly zajímat informace o Římské říši spolu s poznatky o římské armádě. Na pozadí těchto informací můžeme s dětmi studovat Pavlova slova z Ef 6,10–17 například v Klubu pathfinder a připravit pro děti aktivity, které jim budou tyto verše objasňovat a připomínat. Tak by mohla vzniknout zajímavá náplň pro víkendový pobyt Klubu pathfinder.

Doplňující informace pro učitele

V listu do Smyrny se Kristus představuje nejenom jako ten, který je první a poslední, ale také jako ten, který byl mrtvý, ale nyní žije. Neslibuje, že křesťany ochrání před pronásledováním a smrtí, ale dává zaslíbení, že tomu, kdo zvítězí, neublíží druhá smrt.

PŘÍPRAVA DO RUKY

Čas	Krok	Aktivita	Pomůcky
9:20–9:30	<i>Zahájení</i>	přivítání, píseň, rozhovor o minulé lekci, hra „ <i>Je to pravda, je to pravda</i> “, sbírka, modlitba	hudební nástroj
		kontrola úkolů	nástěnka, nálepky
9:30–9:35	<i>Motivace</i>	poznávání památek z doby Římské říše	fotografie památek, časová osa
9:35–9:55	<i>Hlavní část</i>	šíření křesťanství v Římské říši důvod pronásledování naděje v Ježíši Kristu	Bible
9:55–10:15	<i>Aktivita</i>	přání s veršem útěchy	výtvarné potřeby
10:15–10:20	<i>Závěr</i>	shrnutí, aplikace, úkol na příště modlitba, rozloučení.	4. lekce

4. LEKCE

ŽIVOT KŘESŤANŮ V OBDOBÍ SPOJENÍ CÍRKVE SE STÁTEM

Popis lekce a časové období, které zahrnuje

Lekce ukazuje, že je obtížné zachovat si svou identitu a neztratit křesťanské ideály ve změněných podmínkách křesťanství jako státního náboženství. Ukazuje na Bibli jako na Boží slovo, které vychází z Ježíšových úst a které dokáže oddělit to, co je správné, od falešných představ. Zahrnuje časové období 325–538.

Hlavní myšlenky

- Víra a rozum nestojí proti sobě.
- Jméno „křesťané“ by mělo být skutečným vyjádřením vztahu ke Kristu.
- V Písmu jsou uvedeny normy chování křesťanů.

Cíl lekce

Vzbuzovat u dětí zájem o Bibli

- děti vnímají, že je třeba číst Bibli s pokorou, převlastňovat si napomenutí a zaslíbení, která jsou v ní zapsaná

Poznávat Bibli jako Boží slovo, které vychází z Hospodinových úst

- nauč se zpaměti verš Žd 4,12 a chápou,
- že Boží slovo by mělo být autoritou i pro ně samotné
- vědí, že základní normou pro chování křesťanů je Desatero, které vydal sám Hospodin a které se v čase nemění

Vést děti ke čtení Bible, uvažování nad stránkami, učení veršů zpaměti

Vnímat nebezpečí kompromisů

- děti vědí, že Boží slovo má větší autoritu než slova lidská a že Boží slovo ukazuje lidem, co by měli dělat a jak by se měli chovat
 - rozhodují se pro poslušnost Božích příkazů
 - vědí, že to byli lidé, kteří změnili den uctívání Hospodina za soboty na neděli
 - uvažují nad tím, že kompromisy jsou
 - pro křesťany víc nebezpečné než útlak
-

Pochopit, že patřit někomu znamená nést a reprezentovat jeho jméno

- děti uvažují nad tím, co ve starověku znamenala jejich jména, a přemýšlejí,
 - co by pro ně jejich jméno mohlo
 - a mělo znamenat v dnešní době
 - spojují označení „křesťané“ se jménem Krista
 - uvažují nad tím, jak se Kristus zde na zemi choval a jak by se měli chovat a jednat křesťané
-

Klíčový biblický verš

Exodus 20,7: „*Nezneužíješ jména Hospodina, svého Boha. Hospodin nenechá bez trestu toho, kdo by jeho jména zneužíval.*“

Další použitý verš

Židům 4,12a: „*Boží slovo je živé, mocné a ostřejší než jakýkoli dvousečný meč...*“

Vysvětlení použitých pojmů

Císař Konstantin byl císařem od roku 306. Toužil sjednotit svou říši a jako základ pro to si vybral křesťanství, které vydrželo mnoho desítek let pronásledování a dokonce při něm sílilo. Konstantin se účastnil křesťanských bohoslužeb a jako císař rozhodoval dokonce o věroučných bodech církve. Křesťanství byl velmi nakloněn, odstranil trest ukřižováním pro otroky, protože křesťané vyznávali ukřižovaného Krista, nechal postavit nákladné kostely a chrámy, církev finančně podporoval. Pokřtít se však nechal až těsně před smrtí, protože hodlal ve svém životě dělat věci, které se s křesťanstvím neslučovaly. Dal na udání popravit svého syna i manželku, účastnil se ve velekněžském rouchu pohan-ských bohoslužeb a jako státní svátek vyhlásil **Den Slunce, neděli**.²⁰

Edikt milánský vydal císař Konstantin se svým spoluvládce v roce **313**. Povolil jím a zrovnoprávnil křesťanství v celé Římské říši.

20 Rejchrt, L.: Taková dlouhá cesta. Kalich, Praha 1992, str. 31–33.

Vyluštění křížovek

$A = P \times P = 4 \times 4 = 16$	$E = U + 1 = 2 + 1 = 3$	$CH = 12$	$L = 24$	$R = U + B = 2 + 20 = 22$	$V = Z + I + O = 10 + 8 + 1 = 19$
$\acute{A} = CH - 3 = 12 - 3 = 9$	$\acute{E} = 0$	$I = O + \acute{Z} = 1 + 7 = 8$	$M = E + Z = 3 + 10 = 13$	$S = 17$	$X = T + U = 21 + 2 = 23$
$B = Z + Z = 10 + 10 = 20$	$F = 27$	$\acute{I} = \acute{Z} - U = 7 - 2 = 5$	$N = I - U = 8 - 2 = 6$	$\acute{S} = J + P = 11 + 4 = 15$	$Y = 25$
$C = 26$	$G = F + O = 27 + 1 = 28$	$J = \acute{Z} + P = 7 + 4 = 11$	$O = 1 + \acute{E} = 1 + 0 = 1$	$T = B + O = 20 + 1 = 21$	$Z = \acute{Z} + U + O = 7 + 2 + 1 = 10$
$D = N \times E = 6 \times 3 = 18$	$H = \acute{Z} \times U = 7 \times 2 = 14$	$K = X + E = 23 + 3 = 26$	$P = U \times U = 2 \times 2 = 4$	$U = \acute{Z} - 5 = 7 - 5 = 2$	$\acute{Z} = CH - 5 = 12 - 5 = 7$

6	3	10	6	3	2	7	8	11	3	15	11	13	0	6	1		
N	E	Z	N	E	U	\acute{Z}	I	J	E	\acute{S}	J	M	\acute{E}	N	O		
14	1	17	4	1	18	8	6	16	17	19	0	14	1	20	1	14	16
H	O	S	P	O	D	I	N	A	S	V	\acute{E}	H	O	B	O	H	A
14	1	17	4	1	18	8	6	6	3	6	3	12	9				
H	O	S	P	O	D	I	N	N	E	N	E	CH	\acute{A}				
20	3	10	21	22	3	17	21	2	21	1	14	1					
B	E	Z	T	R	E	S	T	U	T	O	H	O					
26	18	1	20	25	11	3	14	1	11	13	0	6	1				
K	D	O	B	Y	J	E	H	O	J	M	\acute{E}	N	O				
10	6	3	2	7	5	19	16	24									
Z	N	E	U	\acute{Z}	\acute{I}	V	A	L									
3	23	1	18	2	17	B	\acute{Z}										
E	X	O	D	U	S	20	7										

PŘÍPRAVA NA VYUČOVÁNÍ

Pomůcky

- Bible
- Pracovní sešit pro děti
- nálepky a další drobné odměny
- časová osa
- 4 listy s textem vypravování, modrá, zelená, červená a žlutá pastelka, kartičky s úkoly k textu
- kartičky s významem jmen
- lístečky se slovy verše Žd 4,12

Příprava

Pro každé dítě připravíme drobný dárek. Na kartičky z tvrdého papíru napíšeme z jedné strany jména jednotlivých dětí naší třídy a na druhé straně bude vysvětlení významu těchto jmen. Kartičky pěkně graficky upravíme a vytvoříme z nich záložku.

Na jiné papíry připravíme slova verše z Listu Židům 4,12 ve čtyřech sadách a rozstříháme verše na jednotlivá slova tak, aby současně mohly skládat všechny čtyři skupiny.

Přivítání, zahájení

Děti přivítáme obvyklým způsobem a vyjádříme vděčnost za každé z nich.

Provedeme kontrolu úkolů a zjistíme, jaké nadpisy k lekci děti vytvořily. Splnění si zapíšeme a děti odměníme nálepkou.

Zeptáme se dětí, o čem jsme si povídali minule, a jednoduchými otázkami zjistíme, co si z lekce pamatují. Potom se jich zeptáme na jejich zkušenosti s tím, když chtěli udělat někomu radost obrázkem s veršem, který minule vyrobily. Povzbudíme je k tomu, aby se zajímaly o to, co druzí lidé potřebují, a snažily se druhým udělat radost. *10 minut*

Motivace

Ukážeme jim záložky se jmény a řekneme, že i my bychom chtěli někomu udělat radost. Zeptáme se dětí, jestli někdy přemýšlely, co asi znamená jejich jméno. Vysvětlíme jim, čím je dnes jméno pro svého nositele důležité a co znamenalo pro svého nositele ve starověku. Necháme děti hádat, který popis se vztahuje k jejich vlastnímu jménu, a slíbíme jim, že záložku s vysvětlením významu svého jména dnes na konci hodiny dostanou.

Zopakujeme s dětmi, jak vzniklo slovo křesťané a co vyjadřuje. Jaké by měli mít křesťané vlastnosti, když se chtějí podobat Kristu? *5 minut*

Výklad s rozhovorem

Povíme dětem, že si dnes budeme vyprávět o křesťanech, kteří ani křesťany nebyli. Rozdělíme děti do čtyř vyrovnaných skupinek a do každé skupiny dáme dětem alespoň jeden list s textem. Text jim přečteme a pak ještě různými otázkami a rozhovorem s dětmi celé vyprávění shrneme. Postupujeme při tom po jednotlivých odstavcích.

Každá skupina si vylosuje jednu ze čtyř pastelek a podle barvy dostane i kartičku s úkolem. Modrá skupina najde a podtrhne v textu všechny informace o Konstantinovi, zelená skupina o tom, jak se chovali křesťané, kteří nedělali ostudu svému jménu, červená skupina podtrhne, jak se chovali a jaké výhody měli lidé, kteří nebyli opravdovými křesťany.

Skupiny si zkusí připravit a předvést scénku nebo rozhovor, aby ostatním představily, jak se kdo v příběhu choval. Žlutá skupina si text také přečte. Nic nepodtrhuje, jenom se pokusí nakonec jakýmkoli způsobem vyjádřit, co si o tom všem asi mohl Bůh myslet.

Text pro práci skupin:

Císař Konstantin toužil, jako snad každý císař, po tom, aby jeho říše byla tou největší, nejmocnější a nejslavnější říší na světě. Skláněl se před množstvím různých bohů, a když se schylovalo k rozhodné bitvě, rád přibral mezi ně i Boha křesťanů, aby jeho vojáci označení znamením kříže při útoku zvítězili. Křesťanství vůbec bylo tím, nad čím musel stále znovu a znovu přemýšlet: „Odkud se bere síla a vytrvalost křesťanů? Jak to, že i když se dělí s druhými, sami nemívají nedostatek? Jak to, že i když byli krutě pronásledováni, je křesťanů stále víc a více?“

Tyto a podobné otázky mu nedaly spát. Často o nich uvažoval a hovořil s druhými až do noci. Rozhodl se, že křesťanství je tím správným náboženstvím pro jeho říši. Učí lidi poslušnosti, vděčnosti, radosti ze života. Pokud budou obyvatelé jeho říše takoví, nebude těžké jim vládnout. Také se mu líbila zásada křesťanů modlit se za vládcu. Nikdo je k tomu nemusel nutit ani přesvědčovat. Protože to bylo napsáno v Bibli, brali to křesťané vážně.

Konstantin se rozhodl, že křesťanství nebude zakazovat, jako jeho předchůdci, ale že ho povolí. V roce 313 potvrdil dva roky starý Galeriovův dekret. Církvi časem také udělil různé výhody, a křesťané jásali. Církev byla Konstantinovi za tuto změnu tak vděčná, že mu dokonce dovolila, aby rozhodoval o jejích záležitostech. A tak Konstantin začal jako císař určovat, co je správné a co ne, co by křesťané neměli dělat a co zase ano.

Aby Konstantin svou říši sjednotil, rozhodl o tom, že budou všichni obyvatelé jeho říše společně oslavovat svého Boha v neděli. Křesťané se předtím scházeli k bohoslužbám a lámání chleba každý den. Sobota byla pro ně dnem odpočinku, který zachovávali jako Židé, ale protože se chtěli nějak odlišit od Židů, kteří je pronásledovali a sami byli také utlačováni, začali se křesťané více přiklánět k nedělním oslavám vzkříšení Krista. Neděle byla také dnem, kdy se ke svým oslavám scházeli pohané. Proto Konstantin rozhodl, že se v neděli nebude pracovat a všichni společně budou slavit neděli.

Mnozí lidé si dokázali spočítat, jaké budou mít výhody z toho, když se stanou křesťany, a tak křesťanská církev opět rostla. Ale jak? Už do ní nepřicházeli lidé, kteří toužili poznat Hospodina a patřit mu, ale často se k ní přidávali lidé, kteří chtěli být „in“, jít s dobou, mít různé výhody. Někteří lidé byli dokonce přinuceni, aby se stali křesťany.

Ale i v této době bylo mnoho věrných křesťanů, kteří byli se svým Pánem na modlitbách, četli Boží slovo a ostatním připomínali ideály křesťanství. Situace byla pro křesťany ještě obtížnější než v dřívějších dobách. Tehdy se sice křesťané museli skrývat, ale byli pohromadě, společně se modlili, upřímně věřili Pánu a nechali se jím vést.

A Konstantin? Před svou smrtí se nechal pokřtít. Jestli to bylo proto, že se toužil opravdu Bohu odevzdat do jeho rukou, to už dnes asi nikdo z lidí nezjistí. Jisté je, že Římskou říši se mu zachránit nepodařilo, ale problémy, které způsobil, přetrvaly v křesťanství po mnoho staletí.

Když skupiny představí ostatním své scénky nebo rozhovory, povídáme si s dětmi, co se jim podařilo vyjádřit a co by změnily. Děti mohou samy rozhodnout, kdo svůj úkol zvládl nejlépe, a tuto skupinu můžeme podle svého uvážení nějak odměnit. 25 minut

Biblický verš

Bible se jako Boží slovo přirovnává k meči, který dokáže oddělit v člověku to, co je špatné, od toho správného. Co nám říká o lidech, jací často jsou? A jací by měli být ti, kteří se nazývají křesťané? Po každé, když budeme číst příběhy z Bible, můžeme přemýšlet o tom, jak se chováme my sami a jestli neděláme Kristu ostudu, jestli náhodou nebereme jeho jméno nadarmo.

Přečteme si společně text Žd 4,12a: „*Boží slovo je živé, mocné a ostřejší než jakýkoli dvousečný meč...*“ Při každém čtení veršů z Bible nezapomeneme dodat, kde se text nachází, aby si děti zapamatovaly i to.

Každé skupince dáme kartičky se slovy verše a chceme, aby si postupně každé z dětí verš složilo a ve své skupince polohlasně řeklo. 10 min

Shrnutí, aplikace, úkol na příště

Dětem shrneme, že od doby císaře Konstantina začal být pro některé křesťany důležitější majetek a sláva než Kristus. Připomeneme jim, že pokud takoví lidé nosí jméno křesťané, je to „nesení Božího jména nadarmo“.

Řekneme jim, že každý z nás má nějaké jméno. Uvádíme příklady jmen a jejich vysvětlení a dáme dětem připravené záložky. Řekneme jim, že se stává, že někdy nejsme takoví, jací bychom měli být. Pán Ježíš slibuje každému, kdo jej bude ve svém životě stavět na první místo, že mu jednou na nové zemi dá nové jméno. Takové jméno, které je jenom mezi ním a Kristem. Takové jméno, které mu bude večer šeptat do ucha a ráno říkat při probuzení. Takové jméno, které bude pro něj tím nejkrásnějším jménem na celém světě, protože bude od našeho Otce v nebesích. Každý z nás se jednou bude doopravdy jmenovat po něm a Bůh už nebude mít strach, že by mu někdo z nás udělal ostudu. Poděkujeme za to v modlitbě Bohu a zazpíváme píseň.

Uurčíme dětem další lekci na nadcházející týden a povzbudíme je k přečtení a vypracování úkolů. Oznámíme dětem, že příště budeme mít ve školce „vzácnou návštěvu“, a zeptáme se jich, kdo z nich by si chtěl na příště připravit úkol navíc. Zájemce požádáme, aby se ve třídě při rozchodu chvíli zdrželi. 10 minut

Dětem, které zůstaly, nabídneme, aby si vybraly některou z těchto postav: Cyril či Metoděj, Ludmila nebo Bořivoj, Karel IV., Mistr Jan Hus, Jan Žižka. Pokud chtějí, mohou se spojit v některých případech i do dvojic. Navrhujeme jim, aby se za vybranou postavu převlékly a představily ji tak, aby děti nakonec mohly jméno této postavy uhodnout.

Je tedy třeba zjistit si informace o životě těchto lidí. Nejenom co prožili, ale i z jaké doby pocházejí a jaké bylo prostředí, ve kterém žili. Pokud budou představovat např. Ludmilu, měly by se děti zmínit i o manželovi Bořivojovi a o vnucích Václavovi a Boleslavovi.

Pokud chceme, můžeme se během týdne s dětmi spojit, zeptat se jich, jak pokračuje jejich příprava a s čím potřebují pomoci, dát jim nějaké podněty a nápady. Na úkol, který jsme dětem dali, můžeme upozornit i rodiče nebo starší sourozence a poprosit je, aby děti neodmítli, budou-li potřebovat

s něčím pomoci. Pokud všechny postavy neobsadíme, můžeme požádat o pomoc sborovou mládež nebo se úkolu ujmout sami.

Doplňující informace pro učitele

V listu do Pergamu se Pán Ježíš představuje jako ten, který má ostrý dvousečný meč. V Pergamu byla velká knihovna s mnoha svitky. Některé obsahovaly pravdivé informace, jiné lidské výmysly, které sváděly lidi. Pokud čteme Boží slovo, dokážeme rozlišit, co máme dělat a co je pro nás nebezpečné. A jako velmi nebezpečné jsou označeny právě kompromisy.

PŘÍPRAVA DO RUKY

Čas	Krok	Aktivita	Pomůcky
9:20–9:30	<i>Zahájení</i>	přivítání, píseň, otázky k minulé lekci, zkušenosti dětí s předáním veršů, sbírka, modlitba	hudební nástroj
		kontrola úkolů	nástěnka, nálepky,
9:30–9:35	<i>Motivace</i>	jména dětí a jejich význam	záložky
9:35–9:55	<i>Hlavní část – výklad, rozhovor, aktivity skupin</i>	křesťanství jako náboženství Římské říše, klady a zápory změna sobotního dne odpočinku na Den Slunce pokrytectví těch, kteří se chtěli stát křesťany jen pro výhody práce skupin s textem a scénky	číselná osa, alespoň 4 texty, úkoly, 4 barevné pastelky
9:55–10:15	<i>Biblický verš</i>	skládání a recitace verše každým z dětí ve skupince	kartičky s veršem Žd 4,12
10:15–10:20	<i>Závěr</i>	shrnutí, aplikace, úkol na příště	5. lekce
		modlitba, rozloučení	záložky pro děti

5. LEKCE

V TEMNÝCH STALETÍCH ODPADNUTÍ

Popis lekce a časové období, které zahrnuje

Léta 538–1500 jsou charakteristická spojením církve a státu a vyznačují se odpadnutím církve od původních principů a zásad křesťanství. Lekce zdůrazňuje věrnost a odvahu těch, kteří toužili po návratu původního smyslu křesťanství do církve, přínos Cyrila a Metoděje pro naši zemi, Mistra Jana Husa a dalších.

Hlavní myšlenky

- Ježíš vidí do srdce člověka.
- Chce každého člověka zachránit.
- Ježíš je pro nás světlem.
- I my máme svítit druhým.

5. lekce ukazuje na hrdinství těch křesťanů, kteří vytrvali i v dobách úplného odpadnutí církve od původních principů a zásad křesťanství (538–1500), a vede děti k pochopení, co to je bázeň před Hospodinem.

Cíl lekce

Povzbudit děti v samostudiu, v tom, aby samy poznávaly dějiny hlouběji, nacházely poučení pro svůj život a dělily se o to s ostatními

- děti plní pravidelně úkoly na týden a aktivně se zapojují do diskuse ve třídě DSŠ
- některé z dětí si pro ostatní připravily představení osob, se kterými se tento
- týden seznamovaly
- děti chodí s vlastními nápady, jak učení
- o dějinách obohatit

Pokračovat v seznamování s časovou osou a v orientaci na ní

- děti alespoň zhruba chápou pojem starověk a středověk, slyšely pojem novověk
 - děti umějí ve skupině s pomocí učitele ukázat na číselné ose dobu, kdy žil Cyril a Metoděj, Bořivoj a Ludmila, Václav a Boleslav, Karel IV., Mistr Jan Hus, Jan Žižka z Trocnova
 - o každé z těchto osob dovedou říci alespoň jednu větu
-

Poznat přínos Cyrila a Metoděje pro naši zemi

- děti znají jméno Cyrila a Metoděje, pojmy staroslověnština, hlaholice
- vědí, že vytvořili první překlad částí Bible do jazyka, kterému obyvatelé naší země rozuměli

Uvažovat nad Božím plánem spasení

- děti přemýšlejí nad Boží mocí a jeho láskou
 - znovu uvažují nad tím, kdo je opravdovým křesťanem
 - promýšlejí Boží plán spasení a uvědomují si, že platí pro každého člověka
 - věří, že je Bůh může a chce vést v každé situaci
 - hledají možnosti, jak být pro druhé tím nejlepším světlem
-

Klíčové biblické verše

Jan 8,12: „**Ježíš** k nim opět promluvil a řekl: Já jsem **světlo** světa; kdo mě následuje, nebude chodit ve tmě, ale bude mít světlo života.“

Žalm 119,105: „**Světlem** pro mé nohy je **tvé slovo**, osvětluje moji stezku.“

Matouš 5,14a.16: „**Vy jste světlo světa...** Tak ať svítí světlo vaše před lidmi, aby viděli vaše dobré skutky a vzdali slávu vašemu Otci v nebesích.“

Další použité verše

1. Korintským 10,12b.13: „...**ten, kdo si myslí, že stojí, ať si dá pozor, aby nepadl. Nepotkala vás zkouška nad lidské síly. Bůh je věrný: nedopustí, abyste byli podrobeni zkoušce, kterou byste nemohli vydržet, nýbrž se zkouškou vám připraví i východisko a dá vám sílu, abyste mohli obstát.**“

Vysvětlení použitých pojmů

Pojem **středověk** se objevil až v pozdější době, v době renesance. Označuje období dějin mezi starověkem a novověkem. Jako začátek období středověku bývá vnímán pád Západořímské říše v roce 476. Konec středověku je dále zmíněn v 6. kapitole.

Slované jsou kmeny obyvatel, které žily původně nejspíše mezi Vislou a Dněprem, severně od Karpat. Odtud se při druhé vlně stěhování národů v 5. a 6. století vydali třemi směry: do střední Evropy, na Balkánský poloostrov a do východní Evropy. Když přišli Slované v 6. století na naše území, bydlely tady patrně ještě zbytky germánských obyvatel, se kterými se Slované sžili.²¹

21 Vykoupil, L. a kol.: Dějepis pro 7. ročník. Středověk, počátky novověku. Nová škola, s. r. o., Brno 2008, str. 21 a 22.

Vyluštění hádanek

Jak se jmenuje hvězda, která připomíná naději, kterou máme v Bohu?

J I T Ř E N K A

Jak se jmenuje bratr Cyrila, který spolu s ním přinesl na Velkou Moravu v roce 863 spisovný slovanský jazyk staroslověnštinu a písmo hlaholici, aby mohli přeložit nejdůležitější části Bible? **Do třetího políčka tajenky** si zapiš 3. písmeno z jeho jména.

M E T O D Ě J

Zjisti jméno prvního českého knížete, který není jenom postavou z pověstí a bájí, ale historikové mají o něm písemné záznamy. Byl dědečkem Václava a Boleslava. Na Moravě poznal křesťanství a nechal se pokřtít. Křtil jej nejspíše sám Metoděj. **Do prvního políčka** si zapiš 7. písmeno z jeho jména.

B O Ř I V O J

Václava nechal 28. září v roce 929 (nebo 935)* zabít jeho mladší bratr Boleslav. Když byl malý, vychovávala ho babička, manželka Bořivoje. Byla také křesťankou a vyprávěla Václavovi o Bohu. Jak se jmenovala? Zapiš **do druhého políčka tajenky** 5. písmeno z jejího jména.

L U D M I L A

Jak se jmenuje bájný kníže, oráč, kterého si vyvolila za muže kněžna Libuše a který založil rod Přemyslovců? Druhé písmeno z jeho jména zapiš **do čtvrtého políčka tajenky**. Políčko označené „x“ nechej volné.

P Ř E M Y S L x O R Á Č

Pokus se zjistit jméno českého mnicha, který spolu s knížetem Oldřichem založil v roce 1032 Sázavský klášter. V tomto klášteře se dlouhou dobu používala staroslověnština a četla se Bible v jazyce, kterému rozuměli i prostí lidé. Zapiš z jeho jména 4. písmeno **do sedmého políčka tajenky**.

P R O K O P

Jak se jmenoval nejznámější český král z rodu Lucemburků, který byl zároveň i císařem? Za jeho vlády byl u nás klid a bezpečí a země vzkvétala. Zapiš si 4. písmeno z jeho jména **do pátého políčka tajenky**.

K A R E L IV.

Znáš českého kněze, který chtěl, aby se křesťané chovali jako Kristus, a byl 6. 7. 1415 upálen ve městě Kostnici v Německu? **Do šestého políčka tajenky** vepiš třetí písmeno z jeho jména. Políčko označené „x“ nechej volné.

J A N x H U S

Napiš jméno nejznámějšího vojevůdce husitských vojsk. Druhé písmenko z jeho jména zapiš jako **poslední písmeno tajenky**. Políčka označená „x“ ponechej volná.

J	A	N	x	Ž	I	Ž	K	A	x	Z	x
T	R	O	C	N	O	V	A				

PŘÍPRAVY NA VYUČOVÁNÍ

Pomůcky

- Bible
- Pracovní sešit pro děti
- nálepky jako odměny za splnění úkolu
- časová osa
- obrázky Cyrila a Metoděje s ukázkou hlaholice, Ludmily a Václava, Karla IV., Mistra Jana Husa, Jana Žižky a husitských vojsk
- kartičky s verši J 8,12; Ž 119,105 a Mt 5,14
- věci pro sestavení překážkové dráhy, baterka

Příprava

Následující lekce bude pro učitele náročnější na vlastní přípravu, protože obsahuje dlouhé časové období zahrnující asi 1000 let. Přesto může být tato lekce pro samotného učitele zajímavá, protože povede děti k poznávání českých dějin křesťanství.

Lekce nese pracovní název „*V temných staletích odpadnutí*“, ačkoli se v českých dějinách dobou „temna“ označuje spíše doba po bitvě na Bílé hoře, ale toto dělení, které vychází ze světových dějin, ponecháme.

Přivítání, zahájení

Přivítáme děti a zahájíme lekci obvyklým způsobem. Děti se mezitím „probudí“ a „naladí“ zpěvem známých písní. Mezi jednotlivými písněmi obracíme svými slovy pozornost dětí k Bohu.

Při kontrole splnění úkolů si necháme vyluštění křížovky až na pozdější dobu, zatím její vyluštění zkontrolujeme jen formálně. Děti pochválíme za zpracování úkolu, podtržení důležitých informací, společně najdeme nejpříhodnější název pro lekci a děti oceníme nálepkou. 10 minut

Motivace

Představíme dětem dnešní program a zeptáme se jich, na co se dnes nejvíce těší. Znovu se společně modlíme za to, aby byl Pán Ježíš ve školce s námi. Necháme děti, aby se v modlitbě samy vyjádřily.

Pozveme děti k „rajské ochutnávce“. Můžeme si společně představit, jak jednou budeme na nové zemi, a přijdou k nám na návštěvu lidé, se kterými jsme se nikdy osobně nesetkali, přesto jejich příběhy známe z Bible nebo z historie. Budeme moci poslouchat jejich vyprávění o tom, co všechno tady na zemi prožili. Řekneme dětem, že jsme na dnešní dopoledne pozvali několik hostů, a nabídneme jim, že je s nimi osobně seznámíme. Mohou si poslechnout jejich vyprávění.

Nevíme jistě, jestli se s těmito lidmi opravdu jednou na nové zemi setkáme, jestli budou patřit mezi zachráněné. To neví nikdo z lidí. Víme ale, že to byli křesťané, kterým na druhých záleželo.

Děti, které se připravily a převlékly, se představí jako některé z těchto postav:

Cyril nebo Metoděj, Ludmila nebo Bořivoj, Karel IV., Mistr Jan Hus, Jan Žižka.

Nesdělí však ostatním své jméno, ale během jejich povídání mají děti poznat, o koho se jedná. Poprosíme tyto postavy, aby ostatní trochu napínaly a neřekly o sobě hned ty nejdůležitější informace. Od chvíle, kdy je děti poznají, je už můžeme jménem osoby, kterou představují, oslovovat a vyprávíme si s nimi dále. Pokud se minule pro tuto aktivitu nikdo z dětí nepřihlásil, provedeme ji sami nebo zapojíme po předchozí domluvě sborovou mládež. 20 minut

Výklad s rozhovorem

Ptáme se těch, kteří představovali jednotlivé postavy, otázkami ze závěru listů, které si děti doma připravily, a vedeme nad odpověďmi rozhovor.

Povídáme si s dětmi o tom, co je na jednotlivých postavách zaujalo a jestli je něco, co by se mohly z jejich života naučit.

Ukážeme dětem obrázky jednotlivých postav a pomůžeme jim zařadit dobu jejich života na časové ose.

Ukážeme si s dětmi na časové ose, ve kterém období žily osoby, se kterými jsme se dnes „setkali“. Na časovou osu pro ilustraci umístíme jejich obrázky.

Provedeme rozdělení časové osy na dobu starověku, středověku a novověku. Pomůžeme dětem popsat život ve středověkém městě i na vesnici.

Uvažujeme s dětmi, proč je někdy středověk popisován jako temné období, přestože se stavěly krásné a nákladné paláce a chrámy. Vzpomeneme s dětmi na to, že církev už není společenstvím lidí, kteří chtějí následovat Krista. Jsou v ní také lidé, které přinutili stát se křesťany, a také lidé, kteří se stali křesťany proto, aby získali peníze, majetek, slávu a moc. Takovým lidem na druhých nezáleží a pronásledují všechny, kteří se chtějí svou pokorou, láskou a pravdomluvností podobat Kristu. Tak jedni křesťané pronásledují druhé. Vzpomeneme třeba Valdenské.

Necháme děti přemýšlet nad tím, jestli křesťané, kteří pronásledují druhé křesťany, se vůbec mohou tímto jménem nazývat. Koho takové jednání nejvíce zarmocuje? U koho mohou najít ti, kterým je ubližováno, pomoc? Jak?

Hledáme společně biblické verše, které bychom křesťanům v té době mohli ukázat. Zastavíme se u verše 1K 10,12: „...ten, kdo si myslí, že stojí, ať si dá pozor, aby nepadl“ a 1K 10,13: „Nepotkala vás zkouška nad lidské síly. Bůh je věrný: nedopustí, abyste byli podrobeni zkoušce, kterou byste nemohli vydržet, nýbrž se zkouškou vám připraví i východisko a dá vám sílu, abyste mohli obstát.“ Klademe dětem otázky: Který z těchto veršů bys ukázal ve středověku těm křesťanům, kteří si mysleli, že jsou na správné cestě, ale svým bratrům a sestrám ubližovali? Který z nich bys ukázal pronásledovaným křesťanům, kteří chtěli zůstat věrní Ježíši a dodržovat Boží přikázání? Který z těch veršů je kratší a který delší? Proč asi?

Vyprávíme dětem, že si někteří lidé myslí, že křesťané trpěli nebo i dnes trpí, protože to Bůh nevidí. Nebo proto, že je mu to jedno. Nebo že nemá takovou moc, aby zasáhl. V knize Zjevení se Ježíš představuje jako ten, který má oči jako planoucí oheň a nohy jako zářivý kov. Takové oči vidí, že jedni

pronásledují a druzí trpí. A takové nohy dokážou dupnout a ukončit pronásledování. Proč to tedy neudělá? Jednu z odpovědí na tuto otázku můžeme najít v 2Pt 3,9: „Pán neotálí splnit svá zaslíbení, jak si to někteří vykládají, nýbrž má s námi trpělivost, protože si nepřejí, aby někdo zahynul, ale chce, aby všichni dospěli k pokání.“

Nechme děti nad tímto veršem přemýšlet. Co znamená? Co si děti představují pod slovem pokání? (V případě potřeby slovo vysvětlíme a nahradíme jiným slovem, kterému děti rozumějí.) Kdo má dojít k pokání? Co znamená slovo všichni? Opravdu má Pán rád všechny lidi a chce všechny zachránit? I ty, kteří ubližují ostatním? Co se musí stát, aby mohli být zachráněni?

Uvedeme, že v období středověku byla i mezi mnohými křesťany tma. Jak je to možné? Necháme děti z kartiček nebo přímo z Bible přečíst verše o tom, že Ježíš je světlo, např. J 8,12: „Ježíš k nim opět promluvil a řekl: Já jsem světlo světa; kdo mě následuje, nebude chodit ve tmě, ale bude mít světlo života.“ Ježíš chce, aby lidé k němu jako ke světlu přicházeli, aby nežili ve tmě. Světlo pro svůj život můžeme získat skrze čtení Bible – Ž 119,105: „Světlem pro mé nohy je tvé slovo, osvěcuje moji stezku.“ Také křesťané mají být pro druhé světlem, které vede k Bohu – Mt 5,14–16: „Vy jste světlo světa... Tak ať svítí světlo vaše před lidmi, aby viděli vaše dobré skutky a vzdali slávu vašemu Otci v nebesích.“

Děti si vyberou jeden z veršů a společně se jej naučí.

15 min

Aktivita, shrnutí

Pro opakování znalostí si s dětmi můžeme zahrát např. piškvorky, hru „Je to pravda“ nebo hru s míčky, při které připravíme dva koše nebo krabice s nápisy „Ano“ a „Ne“. Děti se rozdělí do dvou družstev, jeden člen z každého družstva stojí na čáře. Bod získává to družstvo, jehož hráč první vhodí míček do koše, který představuje správnou odpověď na otázku. Pro piškvorky používáme doplňovací otázky, pro další dvě uvedené hry zjišťovací otázky, na něž je možno odpovědět ano nebo ne. Do her se mohou děti zapojit i tak, že samy pokládají otázky. To jim můžeme zpočátku usnadnit tím, že jim dáme chvíli na rozmyšlení, případně i možnost svou otázku zapsat, aby ji nezapomněly.

5 minut

Aplikace, úkol na příště

Nakonec připravíme překážkovou dráhu, ve které jsou obtížné prvky, jako např. mísa s vodou nebo prázdné PET lahve. Popíšeme dětem, že je třeba tuto dráhu projít bez jediné chyby se zavázanýma očima, a požádáme jednoho dobrovolníka, aby to zkusil. Podmínkou je, že nikdo ze zúčastněných nesmí mluvit. Zavážeme mu oči, vezmeme jej za ruku a celou trasou ho provedeme. Dětem vysvětlíme, že je to stejné jako v životě. Vidíme to v dějinách. Když křesťané prožívají trápení a nemají žádnou naději, Kristus je tímto obdobím provede. Obrací se k němu v modlitbách a čtou Boží slovo, kde nacházejí útěchu, rady na cestu a vysvětlení. Ani dobou, která připadá lidem temná, nemusí křesťané procházet sami, bez pomoci.

Vysvětlíme dětem, že jsme si dnes povídali o temném středověku. Rozsvítíme baterku. Ve světle není často ani vidět, jestli baterka svítí nebo ne. Čím je ale kolem větší tma, tím je její světlo zářivější. A stejně tak to bylo i s těmi křesťany, kteří se drželi Ježíše a poslouchali jej. Světlo, které o Bohu vydávali, mohli zahlédnout i druzí a přemýšlet nad tím, jaké je chce Bůh mít. I my sami se dnes můžeme ze života opravdových křesťanů učit. Jak svítíme druhým my?

V modlitbě děkujeme za děti a prosíme, aby se z dějin naučily, jak být správnými křesťany, a také aby už teď mohly být pro své kamarády světlem, které jim v jejich problémech a starostech ukazuje na Krista.

Určíme dětem další lekci a povzbudíme je k přečtení a jejím vyplnění.

Požádáme děti, aby si příště přinesly na ukázkou nějaké starší výtisky Bible a někdo z dětí aby si připravil představení Jana Amose Komenského. 10 min

Náměty pro další činnosti

Děti si mohou vytvořit prezentace o husitském hnutí – jak začalo, jak se vyvíjelo, jak skončilo a proč. Mohou zpracovat listy s nadpisem, výstřižky a vlastními ilustracemi podle zadání. Nebo mohou například doplňovat své obrázky a informace přímo na nástěnku rozdělenou do tří částí a nakonec si připravit o husitském hnutí prezentaci, kterou představí některé sobotní odpoledne svému sboru.

Zajímavé mohou být pro děti i výlety Klubu pathfinder nebo Křesťanského domova na místa spojená s některými historickými událostmi nebo postavami.

Doplňující informace pro učitele

V dopise do Thyatir se představuje Ježíš jako ten, který má oči jako planoucí oheň a nohy jako zářivý kov. Ve chvílích odpadnutí je třeba začít znovu vnímat Krista jako Toho, který vidí do srdce každého člověka. Správný vztah s ním zajistí člověku jistotu, že jej Pán vede tou nejlepší cestou a že se může o Krista opřít.

PŘÍPRAVA DO RUKY

Čas	Krok	Aktivita	Pomůcky
9:20–9:30	<i>Zahájení</i>	přivítání, píseň, sbírka, modlitba	hudební nástroj
		kontrola úkolů z minulé lekce	nástěnka, nálepky
9:30–9:50	<i>Motivace</i>	představení některých osob- ností tohoto období	
9:50–10:05	<i>Hlavní část</i>	charakteristika období, život bohatých a prostých lidí uvažování nad tím, co vidí lidé a co Ježíš společné hledání toho, kdo to jsou opravdoví křesťané a jak se ve svém životě chovají ukázat, jak křesťané snášeli útlak jiných „křesťanů“ hledáme řešení situace v 1K 10,12,13 učíme děti vnímat, že Bůh chce zachránit všechny lidi	Bible, časová osa, obrázky postav, kartičky s verši J 8,12; Ž 119,105 a Mt 5,14
10:05–10:10	<i>Aktivita, shrnutí</i>	hra pro opakování – např. piškvorky, „Je to pravda“ nebo „Ano-ne“	pomůcky pro hru
10:10–10:20	<i>Aplikace, závěr</i>	demonstrace Božího vedení – překážková dráha povzbuzení, aby děti byly pro druhé světlem, ať se jim právě daří dobře nebo špatně předání nových úkolů, modlitba, rozloučení	baterka, překážková dráha, šátek, 6. lekce.

6. LEKCE

OBDOBÍ REFORMACE

Popis lekce a časové období, které zahrnuje

Šestá lekce popisuje život křesťanů v letech 1500–1750. Končí středověk a začíná novověk. Je to nejenom doba nových objevů, ale také doba objevování původních hodnot křesťanství spojená s obnovením studia Písma. V tomto období je typická na jedné straně touha po nápravě církve, na druhé straně začíná proti tomu otevřený boj. Z českých dějin je nejznámější působení kralických a Jana Amose Komenského.

Hlavní myšlenky

- Základem křesťanství je úcta k Bohu.
- Probuzení křesťanů začíná návratem k Božímu slovu, které je třeba zachovávat.
- Je dobré vracet se k původním hodnotám křesťanství.

Cíl lekce

Učit děti uvažovat v souvislostech

- děti se pokoušejí popsat období středověku, jak se o něm učily v předchozích lekcích, i život jednotlivých skupin obyvatelstva; všímají si nastupujících změn,
- pokoušejí se je zdůvodnit
- s pomocí spolužáků nebo učitele dokážou vyznačit na číselné ose období a data událostí, o kterých si v DSŠ vyprávějí
- uvažují o tom, kdy a proč církev neplnila svou úlohu
- chápou na své úrovni touhu reformátorů
- po nápravě církve podle Písma, v úzkém vztahu s Bohem

Seznámit děti s osobností Jana Amose Komenského

- děti umějí vyprávět o životě Jana Amose Komenského
 - uvažují nad tím, proč se i v tomto období křesťanství šířilo
-

Přivést děti k přemýšlení nad tím, co je pro ně v životě důležité

- děti přemýšlejí nad tím, co to znamená
 - „bát se Boha“; dokážou se na to ptát druhých a vyjádřit v DSS svůj názor
 - formulují, co je pro život člověka „potřebné“
 - připraví scénku o ukryté Bibli
 - pocítují vděčnost za to, že mohou navštěvovat bohoslužby ve svém sboru, i za to, že mají svou Bibli, a dokážou svůj vděk Bohu vyjádřit
-

Klíčový biblický verš

Kazatel 12,13b: „...Boha se boj a jeho přikázání zachovávej; na tom u člověka všechno závisí.“

Další použitý verš

List Jakubův 1,22: „Podle slova však také jednejte, nebuďte jen posluchači – to byste klamali sami sebe!“

Vysvětlení použitých pojmů

Období reformace 1500–1750

Skončil středověk, začíná **novověk**. Konec starověku a začátek novověku můžeme datovat různými způsoby: Jednou z možností je například rok dobytí Konstantinopole Turky roku 1453, dále rok 1492, kdy Kolumbus objevil Ameriku, rok 1517, kdy Martin Luther zveřejnil 95 tezí, nebo také rok 1660, kdy se králem Anglie stal Karel II. a Anglie se vrátila zpět k monarchii. Pro naše potřeby doporučuji použít k předělu obou období objevnou cestu Kryštofa Kolumba a reformaci Martina Luthera.

Období renesance. V roce 1453 byl dobyt Turky Cařihrad, zanikla Byzantská říše a do Itálie přichází mnoho byzantských učenců, kteří probouzejí zájem o antiku, včetně řečtiny. Rodí se také **humanismus**, směr, v jehož centru zájmu je člověk, jeho rozum a schopnosti.

Západní svět se více zajímá o **přírodu a vesmír**, pozorování díky mikroskopu, dalekohledu a výpočtům. Vytváření sbírek a vzdělanost se šíří díky objevu **knih tisku**, který vynalezl Johann Gutenberg v polovině 15. století. Jsou **vyvraceny pověry**, které vznikly z nevědomosti.

Teologové se vracejí ke **studiu Písma v původních jazycích**. Bible je **překládána** do živých jazyků, aby jejímu textu mohl rozumět širší okruh lidí. V Německu je to Martin Luther, u nás jsou známé aktivity Jana Blahoslava a Jednoty bratrské.

Papežská nadvláda byla absolutní mocí, vládla protipapežská nálada. Církev vlastnila velké bohatství, jejím představitelům však scházely morální kvality. Byl kritizován životní styl duchovenstva a stav klášterů. Průkopníkem **reformace** byl Martin Luther. V prvním období přinášela reformace nové, plodné myšlenky, později však začala vytvářet dogmatické systémy, mezi kterými byly vedeny spory. V této době formulovala Římsko-katolická církev svůj postoj proti reformaci a přešla do „protiútoků“. Vzniká **protireformace**.

Významným českým teologem, filozofem, pedagogem a spisovatelem tohoto období, jehož vliv má světový dosah, je Jan Amos Komenský (1592–1670).

Vyluštění hádanek

Text se vyluští jednoduše tak, že se čtou pouze velká písmena, malá se přeskakují. Ačkoli nám dospělým to může připadat těžké, mám zkušenosti s tím, že není třeba dětem napovídat, jak šifru rozluštit. Děti mladšího školního věku jsou schopny to dokázat, jenom se musí pozorně zadívat na text a nesmí to hned vzdát.

„JezuEgeDrIgNrÁ oPvfŘÍrČíIfolaNA aVulaŠEHa ZoneMidATKŮ emVE SamVanĚšTĚ kaJE duV aTOM, kŮŽE LpilsaiDuÉ aneruNEROKaZEpiZeNÁchiVzAkajchí uNšepEkZuchaBrYšTisNuÉ kOpaDŮ aNEpné ewaNkEšeZaBepurYpaTchNÉHOu, úŽEha NfukeZaBšYTfaNÉ haVĚťCI qOroPfaOchišMa-plígeJEJÍ A ZuBYšáTEČkuNovÝMI maSE uNadeKOPiNEČNĚ ušiZujAhaMĚSTostoNÁVAJÍ.“

Výsledkem je citát Jana Amose Komenského z jeho díla Jedno potřebné: „*Jediná příčina všech zmatků ve světě je v tom, že lidé nerozeznávají nezbytné od ne nezbytného, že nezbytné věci opomíjejí a zbytečnými se nekonečně zaměstnávají.*“

Dále děti doplňují verš z Kaz 12,13:

„Boha **SE BOJ** a jeho **PŘIKÁZÁNÍ ZACHOVÁVEJ**; na tom **U ČLOVĚKA VŠECHNO ZÁVISÍ.**“

PŘÍPRAVY NA VYUČOVÁNÍ

Pomůcky

- Bible kralická
- kousek latinského textu Bible
- časová osa
- obrázky k tématu – staré tisky Biblí, tiskařský stroj, Jan Amos Komenský
- text písně
- pracovní sešit pro děti
- nálepky jako odměny za splnění úkolu
- hudební nástroje, text a melodie dobové písně

Příprava

Připravíme si předem ilustrační obrázky, text a melodii dobové křesťanské písně a některý z příběhů o ukryté Bibli.

Přivítání, zahájení

Přivítáme děti, společně si zopakujeme biblické verše z minulých lekcí, zazpíváme s dětmi píseň – chválu, děti se modlí, proběhne sbírka.

Projdeme s dětmi jejich přípravu, vytvořený název, splnění úkolů. Povídáme si o tom, jak děti úkol plnily. 10 minut

Motivace

Děti si přinesou různé Bible. Společně si je prohlížejí a porovnávají je. Hledají mezi nimi Bibli kralickou, která byla přeložena a poprvé vydána v období, o kterém si budou v této lekci vyprávět. Upozorníme děti na její hodnotu. V rozhovoru uvedeme také jméno Němce Martina Luthera. Studoval Bibli v jazyce, ve kterém byla napsána, a přeložil ji do jazyka svého národa. Když ji studoval, všiml si, že jsou velké rozdíly mezi tím, co bylo v Bibli napsáno, a tím, jak věřící lidé doopravdy žili. U nás přeložil Nový zákon z řečtiny do češtiny Jan Blahoslav a tento jeho překlad se stal později součástí Bible kralické.

5 minut

Výklad s rozhovorem

Vedeme s dětmi rozhovor nad Biblí kralickou. Děti hledají datum, kdy vznikla, ukážeme dětem obrázky starých tisků, tiskařského stroje. Povídáme si s nimi, proč Bible kralická vznikla a jakou byla pro náš lid vzácností. Vyprávíme jim o tajné bratrské tiskárně, o aktivitách Jednoty bratrské a jejím pronásledování.

Děti si poslechnou v krátké ukázce, do které se samy mohou zapojit, rozdíl mezi čtením Písma v latinském jazyce, který tehdejší církev používala, a čtením Bible v českém jazyce. Vedeme děti k pochopení nutnosti i důsledků překladu Bible do rodného jazyka. Potom společně uvažujeme nad znázorněním Bible jako zrcadla, nad veršem Jk 1,22: „Podle slova však také jednejte, nebudte jen posluchači – to byste klamali sami sebe!“ Vedeme děti k tomu, aby se pokusily verš promítnout do života tehdejší i současné církve a aplikovat do svého osobního života.

Necháme toho, kdo si připravil představení života Jana Amose Komenského, aby ho prezentoval ostatním ve třídě. Povídáme si s dětmi o tom, co je zaujalo, a necháme je přemýšlet o tom, jak by asi reagovaly ony, kdyby se ocitly v této době.

Vedeme děti ke shrnutí popisu tohoto období církve, vyznačíme je na číselné ose a přidáme obrázky, které období charakterizují. 15 minut

Aktivity dětí

Děti se pokusí o improvizaci scénky o ukryté Bibli. Učitel jim zadá následující námět scénky: Děti z období reformace čtou se svými rodiči a prarodiči v Bibli kralické některý z textů. (Můžeme vybrat např. verše Jk 1,22 Kaz 12,13.14.) Prarodiče jim vysvětlují, proč je třeba se při čtení Bible skrývat. Když uslyší za dveřmi hluk, Bibli rychle schovají do vhodného úkrytu. Na otázky těch, kteří budou Bibli hledat, děti odpovídat nebudou, abychom je neučili lhát.

Při představení zamýšleného děje scénky se učitel ptá dětí, jak by ve skutečnosti ony samy reagovaly, a vede je k mírnosti, laskavosti. Navrhne jim, aby po odchodu těch, kdo Bibli a křesťanské texty hledali, děkovaly Bohu a modlily se i za ně. Potom děti scénku zahrají a učitel vyzdvihne to, co se ve scénce podařilo vyjádřit. Dětem pak za odměnu v krátkosti poví některý ze skutečných příběhů – např. o tom, jak v pekárně ve Svratouchu schovali Bibli do chlebového těsta, které dali péci. 10 min

Naučíme děti jednu sloku některé písně z Českého kancionálu z roku 1599, například *Veselme se, křesťané*, která je uvedena ve zpěvníku pro rodinné služby Boží Českobratrské církve evangelické.²² Učitel vede děti ke krátké úvaze o tom, z čeho mohli mít pronásledovaní křesťané radost. 10 min

Shrnutí, úkol

Scénku děti zopakují, přidají k ní i píseň. K tomuto závěru si mohou pozvat někoho z hostů, ať už děti z jiné třídy, nebo dospělé, např. rodiče.

Několika otázkami necháme děti lekci shrnout a porovnat tehdejší poměry s dnešní svobodou. Je možné domluvit se s někým z hostů, že tuto část povede otázkami on.

Na závěr se my nebo host modlíme s dětmi za to, aby byly upřímné, toužily poznávat Hospodina a chtěly se řídit radami z Bible. Aby si Bible vážily a radovaly se z toho, že mohou svobodně číst Písmo ve svém jazyce, kterému rozumějí, a že mohou chodit se svou rodinou v sobotu do shromáždění. Vyprošuje pro ně Boží požehnání a poděkuje konkrétně za každé z dětí.

Učitel sdělí dětem, co bude obsahem příští lekce, a zadá jako úkol do příštího týdne přečtení a vyplnění pracovního listu. Pozve děti k soutěži plachetnic, která se bude příští týden ve školce konat.

10 min

Náměty pro další činnosti

Děti si mohou připravit plakáty, které se podobají listům z učebnice Jana Amose Komenského. Budou na nich obrázky k určitému tématu, které jsou popsány tak, aby spolužáci obrázku rozuměli a mohli se z něj něco naučit.

Doplňující informace pro učitele

Páté období dějin církve je možné popsat slovy z listu do Sard (Zj 3,1–6) jako období, kdy církev je sice podle jména živá, ale ve skutečnosti je před Bohem mrtvá. Skutky, o kterých je v listu zmínka, už nejsou označeny jako skutky Kristovy, ale skutky církve. „Vím o **tvých** skutcích...“ (Zj 3,1) „...**tvým** skutkům **mnoho chybí před Bohem**“ (Zj 3,2).

Církev je nabádána k probuzení a posílení toho dobrého, co v ní ještě zůstalo, vedena k tomu, aby se navrátila k Božímu slovu, žila podle něj a hodnotila podle něj i své skutky: „**rozpomeň se tedy, jak jsi mé slovo přijal a slyšel, zachovávej je a číš pokání...**“ (Zj 3,3).

V listu je také zmínka o tom, že i v této církvi jsou lidé, kteří to tak dělají: „**Přece však máš v Sardách několik osob, které svůj šat nepotřísnilo...**“ (Zj 3,4).

Po období středověku se prosazuje touha po poznání ve studiu přírody i Písma. Lidé opět porovnávají život v církvi s původním ideálem uvedeným v Bibli. Ti, kteří upozorňují na rozdíly a touží po změnách, jsou pronásledováni.

Život jednotlivce i celé skupiny, církve, je nutné porovnávat s tím, co je zapsáno v Božím slově, řídit se podle něj a Boha uznávat jako autoritu pro svůj život.

22 Rejchrt, L.: Bud' tobě sláva. Vydala synodní rada Českobratrské církve evangelické, str. 54.

PŘÍPRAVA DO RUKY

Čas	Krok	Aktivita	Pomůcky
9:20–9:30	<i>Zahájení</i>	přivítání, píseň, opakování naučených veršů, sbírka, modlitba	kartičky s verši, hudební nástroj
		kontrola úkolů	nástěnka, nálepky
9:30–9:35	<i>Motivace</i>	prohlížení a porovnávání starých výtisků Biblí, zvláště Bible kralické	staré výtisky Biblí, časová osa
9:35–9:50	<i>Výklad s rozhovorem</i>	rozhovory nad Biblí kralickou pochopení verše Jk 1,22	Bible, časová osa, obrázky
9:50–10:10	<i>Aktivity</i>	scénka o ukryté Bibli naučení dobové písně	hudební nástroje, text písně
10:10–10:20	<i>Závěr</i>	shrnutí, aplikace, úkol na příště	7. lekce
		modlitba, rozloučení.	

7. LEKCE

OČEKÁVÁNÍ DRUHÉHO PŘÍCHODU PÁNA JEŽÍŠE

Popis lekce a časové období, které zahrnuje

První část sedmé lekce se vrací v čase zpět do 17. století, kdy se Severní Amerika otevírá protestantům, kteří jsou pro svou víru pronásledováni, a ukazuje na principy, na kterých byly založeny Spojené státy americké. Dále se zaměřuje na popis událostí v letech 1750–1850, které vedly k očekávání brzkého Kristova příchodu.

Hlavní myšlenky

- Státy Severní Ameriky byly založeny jako země se svobodou vyznání.
- Adventisté jsou křesťané, kteří, přes všechna zklamání, očekávají druhý příchod Ježíše Krista.
- I lidé kolem nás vnímají znamení druhého Kristova příchodu.
- Touhou křesťanů je vyprávět lidem o Kristu; Moravští bratři jsou ve světě známí jako misionáři.

Cíl lekce

Vést děti k vnímání biblického poselství o brzkém Kristově příchodu

- děti se seznámí s verši, které hovoří o znameních Kristova druhého příchodu, a vnímají je ne jako vyhrožování nebo strašení, ale jako vyjádření naděje na lepší život pro každého člověka
- děti uvažují o tom, jak by se samy měly na Kristův příchod připravit

Ukázat dětem, že Severní Amerika byla v historii místem, kam se mohli lidé uchýlit před pronásledováním pro svou víru

- děti vnímají, že to byla Boží prozřetelnost, která to umožnila
 - uvažují o hodnotách, které byly pro otce poutníky důležité
 - vidí alespoň některé souvislosti mezi našimi věřícími a Severní Amerikou
-

seznámit děti se zklamáním těch, kteří v roce 1844 očekávali Kristův návrat

- děti vidí souvislost mezi tímto očekáváním a adventním hnutím
 - dokážou vysvětlit slova advent a adventismus
 - také ony se řadí mezi ty, kteří očekávají druhý příchod Ježíše Krista
 - vědí, že datum druhého příchodu Ježíše Krista na naši zem nelze přesně určit
-

Klíčový biblický verš

Zjevení 3,11b: „Přijdu brzy.“

Další použité verše

Znamení Kristova příchodu:

Zjevení 2,19–21: „Učiním divy nahoře na nebi a znamení dole na zemi: krev a oheň a oblaka dýmu. Slunce se obrátí v temnotu a měsíc se změní v krev, než přijde den Páně, velký a slavný; a každý, kdo vyzývá jméno Páně, bude zachráněn.“²³

Další verše např. Mt 24,29 a Mk 13,21–29.

Vysvětlení použitých pojmů

Otcové poutníci byli protestanti, puritáni, kteří museli kvůli pronásledování opustit svou vlast a v roce 1620 přistáli s **lodí Mayflower** u východního břehu Severní Ameriky. Na území dnešního státu Massachusetts založili městečko **Plymouth**. První rok přežili jen díky pomoci místních indiánů a z vděčnosti vůči Bohu i vůči nim slavili na podzim roku 1621 první „Thanksgiving day“, „**Den díkůvzdání**“.

Ústava USA byla navržena v roce **1787** a vstoupila v platnost o rok později. V jejím prvním dodatku je uvedeno, že „Kongres nesmí vydávat zákony zavádějící nějaké náboženství nebo zákony, které by zakazovaly svobodné vyznávání nějakého náboženství“.²⁴

Hrabě Ludwig von Zinzendorf žil v letech **1700–1760** a byl zakladatelem a prvním biskupem **Obnovené jednoty bratrské**. Prosazoval náboženství, ve kterém není spojena církev se státem. V době pronásledování Moravských bratrů nabídl několika poutníkům z Moravy, aby si na jeho pozemku v Sasku založili osadu **Ochranov**, německy **Hernhut**. Přicházeli další a on sám se pokoušel do jejich života vnést řád. Mohli zde prožívat svobodu na základě podmínek Augsburského míru, který sta-

23 Citace z JI 3,3–5

24 http://usa.qex.cz/%C3%9Astava+USA#clanek_i-

novil, že náboženství prostého lidu v jednotlivých panstvích se řídí vyznáním víry jejich pánů („*cuius regio, eius religio* – či země, toho náboženství“).²⁵

Modlitební úsilí Moravských bratrů v Ochanově začalo na podnět hraběte Ludwiga Zinzendorfa v roce **1727** a trvalo nepřetržitě, ve dne i v noci, celých **125 let**. Byla to nejspíše nejdelší modlitební chvíle v dějinách lidstva.²⁶

Rok 1844 je spojován v celém křesťanském světě s očekáváním příchodu Pána Ježíše Krista. Stejně tak i muslimové a Židé očekávají v této době více než kdy jindy příchod Mesiáše. Mezi ateisty vzniká marxistické hnutí. I v něm je skryta touha po lepších časech.

Vyluštění hádanek

Do třetí části textu doplňují děti slova, která mají přeházená písmena:

*Lidé znovu a znovu začínali studovat **oBíž lovos (Boží slovo)**. Četli **iBilb (Bibli)** a nacházeli v ní nové **dyvrap (pravdy)**, kterých si dříve nevšimli. A tak stále častěji objevovali pro sebe a pro své blízké slova o tom, že Kristus **dejřip (přijde)** podruhé, aby ty, kteří mu **patří**, přivedl do svého **slorvítkáv (království)**. Ta slova je **ovzbuzapovla (povzbuzovala)** v dobách soužení a pronásledování.*

*Byla nadějí i pro ty, kteří přežili obrovské **třezísenemě (zemětřesení)** v roce 1755. To zemětřesení zasáhlo téměř celý svět. Říká se mu lisabonské zemětřesení, protože právě v **saLinobu (Lisabonu)** postihlo nejvíce lidí. Byl zrovna **stevák (svátek)**, když se ze země ozvalo **čehuní (hučení)**. Lidé byli na cestě do kostela nebo z kostela a věřili, že když se tam ukryjí, nic se jim nestane. Ale kostely se při zemětřesení zhroutily a zemřelo v nich nejvíce lidí.*

*Někteří také hledali útočiště na obrovské, nedávno dostavěné mramorové **izráh (hrázi)**. Věřili, že je natolik pevná, že se jim nemůže nic stát. Přišla ale obrovská vlna tsunami a hráz pohltila. Ve stejnou dobu byla **zemětřesení** i v Africe, Americe a Asii. Dvacet pět let nato bylo velké zatmění **ecnusl (slunce)** a **sěmíc (měsíc)** měl barvu rudou jako krev. Lidé zažili i **padání děvzh (hvězd)**, kterých bylo tolik, jako když padají zralé švestky ze stromu, kterým někdo třese. Byla to přesně taková znamení, jak o nich mluvil Pán Ježíš, když líčil svůj **chopříd (příchod)**.²⁷*

*Lidé o těch znameních hodně přemýšleli, modlili se, studovali Bibli a začali získávat jistotu, že příchod Pána Ježíše je už blízko. Mnozí lidé se na jeho příchod velmi těšili. Modlili se, s pláčem prosili Pána o odpuštění svých **říhůch (hříchů)**, studovali Bibli, vyprávěli o Kristu a jeho příchodu všem, které znali, a chtěli změnit svůj život. Datum příchodu spočítali mnozí na rok 1844. A tak 22. října toho roku desetitisíce věřících očekávaly Kristův **távran (návrát)**. Ale Ježíš nepřišel a pro mnohé nastal čas temného zklamání. Byli nešťastní a plakali. Tak moc se těšili, ale Ježíš **leřšipen (nepřišel)**.*

*Ti, kteří čekali a nedočkali se, se rozdělili na tři skupiny. Jedni říkali: „Datum jsme špatně spočítali, musíme začít počítat znovu.“ Druzí tvrdili: „Pán Ježíš přišel, ale nevidíme ho.“ Začali žít, jako by byl už mezi nimi, a o nic jiného se nestarali. Třetí skupina se znovu pustila do studia Písma a modlili se, aby celou situaci pochopili. Objevili v Písmu to, co se píše o době konce naší planety a o nebeské svatyni, a pochopili, že je Kristův příchod teprve před nimi, i když datum nedokážou určit. Naučili se, že každý z nich musí mít denně před očima svého Spasitele a připravovat se na jeho příchod. A Pán je povzbuzoval tím, co jim v Písmu a ve viděních **uzavolak (ukazoval)**.²⁸*

25 www.dejepis.com

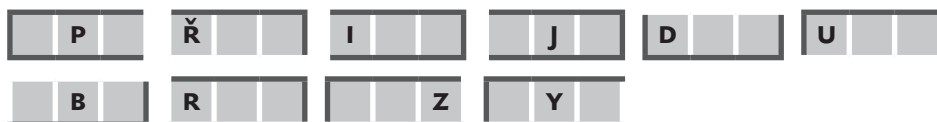
26 Greig, P., Roberts, D.: Krvavý měsíc na obzoru., str. 17.

27 Whiteová, E. G.: Vítězství lásky Boží, str. 220 a 221.

28 Knight, G. R.: Adventismus v proměnách času, str. 23–32.

Pak děti luští verš ze Zj 3,11b: „Přijdu brzy.“ Dělají to tak, že místo písmene „X“ zapíšou v každé části tabulky podle klíče příslušné písmeno. Řídí se přitom postavením písmene v tabulce podle silně vyznačených linek v mřížce a také polohou písmene v rámci každé trojice písmen v tabulce. Např. první písmeno P se nachází v pravé prostřední části tabulky, a tak je ohraničeno linkou nahoře, dole a vlevo. Zároveň je mezi třemi písmeny O, P a Q v tabulce na druhém místě.

Po vyluštění jednotlivých písmen děti složí větu, dopíší háčky a čárky a tuto část verše opíšou na linku. Nakonec nad veršem uvažují.

Klíč k rozluštění rébusu:

A	B	Č	D	E	F	G	H	CH
I	J	K	L	M	N	Ó	P	Q
Ř	S	T	U	V	W	X	Y	Z

PŘÍPRAVY NA VYUČOVÁNÍ

Pomůcky

- Bible
- Pracovní seštit pro děti
- nálepky jako odměny za splnění úkolu
- časová osa
- obrázky lodě Mayflower, hraběte Zinzendorfa apod.
- mapa světa
- pro každé dítě jeden papír velikosti A4 nebo A5 pro skládání plachetnic, výtvarné potřeby
- stopky na mobilu, nejlépe dvoje
- krabička s lístečky, na kterých jsou jednoduché otázky k tématu, a odměny pro děti ve formě loděk z perníku nebo z lístkového těsta, případně jiná odměna k snědku

Příprava

Připravíme si obrázky lodi Mayflower, papíry pro skládání plachetnic a jednoduché otázky k tématu napsané na lístečkách. Jako odměny nachystáme něco k snědku, např. perníkové lodky nebo lodky z lístkového těsta, větší pro vítěze, menší pro ostatní. Jako cenu je také možné pro děti vyrobit například plachetnice ve formě „jednohubek“. O jejich výrobu můžeme poprosit někoho z rodičů nebo jiných členů sboru.

Přivítání, zahájení

Lekci zahájíme obvyklým způsobem, děti přivítáme, pro zpěv vybereme píseň o vděčnosti. Zkontrolujeme splnění úkolů i vytvoření nadpisů. 10 minut

Motivace

Zeptáme se dětí, jestli už někdy pluly na velké lodi. Ukážeme jim obrázky plachetnice Mayflower a oznámíme, že každý bude pro dnešní hodinu potřebovat svou loď. Z papírů ve tvaru obdélníků společně takové plachetnice poskládáme a děti si lodě pojmenují, případně vybarví.

Potom si vyzkoušíme, jak lodě plují: Sedneme si kolem stolu, dáme na něj jednu z plachetnic a opatrně foukáním posunujeme loď křížem krážem po stole. Můžeme na stůl přidat překážky, útesy (pouzdra dětí, knihy a jiné věci), které musí lodě obeplout. Když loď narazí na útes, spadne ze stolu nebo se převrhne, ten, kdo naposledy foukal, musí dát jako zálohu nějakou svou věc, loď vyměníme za jinou a ve hře pokračujeme. Po určité době si děti své zálohy vykoupí zpět správnou odpovědí na otázky ostatních při opakování minulé látky. 15 minut

Výklad s rozhovorem

Děti pochválíme za jejich znalosti, vystavíme lodě a ukážeme jim obrázek plachetnice Mayflower, o které se dočetly v domácím zadání. Necháme děti zopakovat, co se dozvěděly o otcích poutníků a založení USA.

Pak se posuneme v čase a povídáme jim o tom, jak i v Evropě byla místa, kde mohli věřící lidé prožívat svobodu. Vyprávíme jim o Moravských bratrech a o hraběti Zinzendorfovi, který jim poskytl na svém panství v Sasku (v Německu) útočiště a povolil jim založit osadu Hernhut (česky Ochránov). Přitom průběžně vyzýváme děti, aby ukázaly ostatním na časové ose, ve kterém období se právě nacházíme (stále jsme ještě v předchozích obdobích).

Nezapomeneme se zmínit, že Hrabě Zinzendorf se spolu se svou rodinou nastěhoval do Ochránova, aby uprchlíkům pomohl vnést do jejich života řád a pořádek. Obracel stále znovu jejich pozornost ke Kristu a život v Ochránově založil na rodinném životě a rodinných bohoslužbách. Zorganizoval i modlitební skupinky a nebylo jediné hodiny ve dne ani v noci, kdy by se některá ze skupinek za ostatní obyvatele Ochránova nemodlila. A tak modlitby Moravských bratrů zněly z Ochránova nepřetržitě celých 125 let.

Posilnění setkáním s Kristem při modlitbách a studiu Bible odcházeli Moravští bratři na misie. Ptáme se dětí, proč to dělali, a připomeneme jim Ježíšova slova z Mk 16,15: „...*Jděte do celého světa a kažte evangelium všemu stvoření.*“ Ukážeme dětem mapu světa a ptáme se jich na jejich názor, kam až se Moravští bratři mohli se svou zprávou o Kristu dostat. Povídáme jim o jejich misiích mezi otroky v západní Indii, kam se sami nechali prodat do otroctví, aby jim mohli o Kristu vyprávět. Povídáme dětem o misiích Moravských bratrů mezi severoamerickými indiány, černochoy Jižní Ameriky i západního pobřeží jižní Afriky, o jejich misiích v Egyptě, na ostrovech Labradoru a Nicobaru, a dokonce v Grónsku. To všechno mohli dokázat lidé, kteří se modlili, milovali Krista a chtěli poslouchat jeho přikázání.

Dětem také zmíníme další křesťanské aktivity, které se na konci 18. a začátku 19. století rozvinuly, např. metodistické hnutí Johna Wesleye, který hlásal, že zákon je v dokonalém souladu s evangeliem, že Kristus nepřišel zákon zrušit, ale naplnit, a další biblické pravdy. Znovu vzpomeneme také setkání

Johna Wesleye s Moravskými bratry na lodi při cestě do Ameriky. Necháme příběh vyprávět děti podle toho, co si zapamatovaly z domácího studia, a doplníme další informace.

Zeptáme se dětí, co přivádí lidi k modlitbám a ke čtení Bible, a s politováním uvedeme, že to jsou hlavně problémy v jejich životě a neštěstí. Vzpomeneme také lisabonské zemětřesení v roce 1755 a další jevy, které lidi vyděsily a vedly je k tomu, aby začali více studovat proroctví o druhém Kristově příchodu na naši zem.

Vyprávíme dětem o očekávání Kristova příchodu, o vzniku adventního hnutí, velkém zklamání, novém studiu Bible a objevení pravd o nebeské svatyni. Ptáme se dětí na význam slov „advent“ a „adventisté“ a společně si je vysvětlíme. Vyprávíme jim o tom, jak první adventisté očekávali příchod Ježíše Krista, o zklamání, které prožili, a také o tom, jak se svých nadějí nevzdali a Kristu ani jeho slovu nepřestali důvěřovat.

20 min

Biblický verš

Verš Zj 3,11, který děti doma vyluštily, je krátký a pro zapamatování jednoduchý. Necháme děti, aby jej našly v Bibli, a ptáme se jich, jak se pozná, že je příchod Pána Ježíše už blízko. Společně najdeme verše z knihy Zj 2,19–21: „*Učiním divy nahoře na nebi a znamení dole na zemi: krev a oheň a oblaka dýmu. Slunce se obrátí v temnotu a měsíc se změní v krev, než přijde den Páně, velký a slavný; a každý, kdo vzývá jméno Páně, bude zachráněn.*“ Povíme dětem, že to jsou slova, kterými prorok Jóel ve stejnojmenné starozákonní knize popisuje své vidění (Jl 3,3–5). Podobně o svém příchodu vyprávěl učedníkům i samotný Ježíš (je to zaznamenáno v Mt 24,29 a Mk 13,21–29). Upozorníme děti na to, že tyto verše nejsou v Bibli proto, aby lidi děsily, ale naopak proto, aby ti, kteří zemětřesení, tsunami nebo temnotu zažijí, mohli mít jistotu, že bude následovat něco lepšího – příchod Ježíše a jeho nebeského království.

10 min

Shrnutí, aplikace, úkol na příště

Na stůl připravíme krátkou trasu pro loď, která může být například na stole. Úkolem bude bez pomoci rukou dofoukat plachetnici ke krabičce s otázkami, obeplout ji, jednu otázku si vytáhnout, správně na ni odpovědět a doplout zpět. Děti rozdělíme na dvě družstva, která se střídají, každému družstvu do jejich tabulky připočítáváme čas a správné odpovědi. To družstvo, které zvítězí, dostane na svačinku větší lodičky z lístkového těsta, druhé družstvo menší.

Společně úkol shrneme, zeptáme se dětí, co nejdůležitějšího se dnes pro svůj život naučily, a modlitbou lekci ukončíme.

Nezapomeneme dětem dát za úkol vypracovat poslední téma, povzbudit je k domácí přípravě a pozvat je na příští setkání.

10 minut

Doplňující informace pro učitele

Pán Ježíš se v listu do Filadelfie představuje jako ten, který otevírá a zavírá dveře. Cení si na svých dětech, že zachovaly jeho slovo a nezapřely jeho jméno. Povzbuzuje je slovy, že přijde brzy.

PŘÍPRAVA DO RUKY

Čas	Krok	Aktivita	Pomůcky
9:20–9:30	<i>Zahájení</i>	přivítání, povzbuzení, píseň, sbírka, modlitba	hudební nástroj
		kontrola úkolů	nástěnka, nálepky
9:30–9:45	<i>Motivace</i>	výroba papírových plachetnic, hra	papíry velikosti A4 nebo A5, pastelky
9:45–10:05	<i>Hlavní část, výklad s rozhovorem</i>	vyprávění o Moravských a Českých bratřech, o jejich modlitebním úsilí a misiích	obrázky, časová osa
10:05–10:10	<i>Biblický verš</i>	hledání veršů o znameních druhého příchodu	Bible
10:10–10:20	<i>Shrnutí</i>	soutěž flotil	trasa pro plavbu, krabička s otázkami, stopky na mobilu, nejlépe dvoje, lodky k jídlu jako odměny
	<i>Závěr, aplikace</i>	aplikace, modlitba, nové úkoly, rozloučení	

8. LEKCE

CÍRKEV POSLEDNÍ DOBY

Popis lekce a časové období, které zahrnuje

Poslední osmá lekce popisuje zhruba období od roku 1850 do druhého příchodu Ježíše Krista. Ukazuje na poslání Kristovy církve, na nebezpečí lhůstevnosti a duchovní vlažnosti křesťanů a vyzývá k přijetí Krista do života.

Hlavní myšlenky

- Je důležité mít v životě nějaký cíl, kterého chceme dosáhnout.
- Adventisté se ve svém životě chtějí řídit Boží vůlí.
- Adventisté chtějí nést poselství o záchraně druhým lidem.

Cíl lekce

Vzbudit u dětí zájem o historii vlastního sboru

- děti se dozvídají o historii sboru od učitele DSŠ i od ostatních členů sboru, rodičů a prarodičů
- děti samy chtějí slyšet od členů své rodiny a dalších členů sboru zkušenosti, které s Pánem Ježíšem v různých obdobích zažili

Vést děti ke každodennímu prožívání křesťanství

- děti denně otevírají Bibli a berou Boží vůli jako autoritu pro svůj život
- děti se rády modlí, zajímají se o duchovní věci, rády si o nich v DSŠ povídají, jsou nadšené ze společného poznávání Písma, rády navštěvují třídu DSŠ i sbor

Obrátit pozornost dětí ke druhému příchodu Ježíše Krista

- děti z Bible vědí, že Pán Ježíš přijde podruhé na naši zem, a počítají s tím
 - dovedou si představit, že dějiny současné země jednou skončí
 - vědí, že Ježíš Kristus nabízí každému člověku záchranu
 - touží žít věčný život v nebeském království a modlí se za záchranu dalších konkrétních lidí
-

Klíčový biblický verš

Zjevení 3,20: „Hle, stojím přede dveřmi a tluču; zaslechne-li kdo můj hlas a otevře mi, vejdu k němu a budu s ním večeřet a on se mnou.“

Další použité verše

Zjevení 3,17.18: „Vždyť říkáš: Jsem bohat, mám všechno a nic už nepotřebuji! A nevíš, že jsi ubohý, bledý a nuzný, slepý a nahý. Radím ti, abys u mne nakoupil zlata ohněm přečištěného, a tak zbohatl, a bílý šat, aby ses oblékl a nebylo vidět tvou nahotu, a mast k potřetí očí, abys prohlédl.“

Zjevení 21,1–7: „A viděl jsem nové nebe a novou zemi, neboť první nebe a první země pominuly a moře již vůbec nebylo. A viděl jsem od Boha z nebe sestupovat svaté město, nový Jeruzalém, krásný jako nevěsta ozdobená pro svého ženicha. A slyšel jsem veliký hlas od trůnu: ‚Hle, příbytek Boží uprostřed lidí, Bůh bude přebývat mezi nimi a oni budou jeho lid; on sám, jejich Bůh, bude s nimi, a setře jim každou slzu z očí. A smrti již nebude, ani žalu ani nářku ani bolesti už nebude – neboť co bylo, pominulo.‘ Ten, který seděl na trůnu, řekl: ‚Hle, všechno tvořím nové.‘ A řekl: ‚Napiš: Tato slova jsou věrná a pravá.‘ A dodal: ‚Již se vyplnila. Já jsem Alfa i Omega, počátek i konec. Tomu, kdo žízní, dám napít zadarmo z pramene vody živé. Kdo zvítězí, dostane toto vše; já mu budu Bohem a on mi bude synem.‘“

Vysvětlení použitých pojmů

Ellen G. Whiteová prožila jako sedmnáctileté děvče v roce 1844 velké zklamání, když spolu s ostatními očekávala příchod Ježíše Krista. Pro povzbuzení své i ostatních věřících dostávala Boží vidění, ale nikdy si nečinila nárok na to, aby byla uznávaná jako prorokyně. Říkala, že je jenom „poslem Páně“. Patřila mezi zakladatele Církve adventistů sedmého dne. Pro další, podrobnější informace doporučuji věnovat pozornost knize George Knighta Setkání s Ellen Whiteovou.²⁹

29 Knight, G. R: Setkání s Ellen Whiteovou. Advent-Orion s. r. o., Praha 2007.

Vyluštění hádanek

První text je zapsaný klasickou morseovou abecedou bez háčků a čárek:

Ježíš v knize Zjevení o nich říká, že takoví lidé si sice myslí, že jsou _... B / _ _ _ O / ... H / _ A / _ T / .. Í // _ _ M / _ A / _ _ _ J / .. Í // ... _ V / ... Š / . E / _ _ _ _ CH / _ . N / _ _ _ O // _ A // _ . N / .. I / _ . . C // _ . N / . E / _ _ . P / _ _ _ O / _ T / _ . Ř / . E / _ ... B / .. _ U / _ _ _ J / .. Í // , ale ve skutečnosti jsou.. _ U / _ ... B / _ _ _ O / _ _ . Z / .. Í // _ ... B / .. Í / _ . D / _ . N / .. Í // . _ A // _ . N / .. _ U / _ _ . Z / _ . N / .. I // ... S / . _ . L / . E / _ _ . P / .. Í // . _ A // _ . N / _ A / _ _ . Z / .. Í // (Zj 3,14–20 vylušti bez pomoci Bible).

...B|---O|...H|·-A|-T|··Í||
--M|·-A|·---J|··Í||...V|··Š|·E|----CH|·-N|---O||
·-A||·-N|··I|·-·-C||·-N|·E|·-·-P|---O|-T|·-·Ř|·E|
...B|·-U|·---J|··Í||, ale ve skutečnosti jsou
·-U|·-·-B|---O|·-·-Z|··Í||·-·-B|··Í|·-·D|·-N|··Í||
·-A||·-N|·-U|·-·-Z|·-N|··Í||·-·-S|·-·-L|·E|·-·-P|··Í||
·-A||·-N|·-A|·-·-Z|··Í||

Další hádankou je verš ze Zj 3,20, ve kterém nabízí Ježíš Kristus lidem své společenství. Děti ho vyluští tak, že přehodí jednotlivá slova na řádku:

*„Hle, dveřmi přede tluču a stojím;
můj kdo zaslechne-li a otevře mi hlas,
večeřet k němu budu a s ním vejdu
se mnou a on.“*

*„Hle, stojím přede dveřmi a tluču;
zaslechne-li kdo můj hlas a otevře mi,
vejdu k němu a budu s ním večeřet
a on se mnou.“*

PŘÍPRAVY NA VYUČOVÁNÍ

Pomůcky

- Bible
- text písně č. 73 „Až se vrátí Ježíš“³⁰
- papíry, výtvarný materiál
- pracovní sešity děti
- nálepky jako odměny za splnění úkolu
- časová osa
- kronika sboru

Příprava

Pro motivační hru si připravíme verše, kterým se děti v tomto čtvrtletí učily.

Přivítání, zahájení

Přivítáme děti a zahájíme lekci obvyklým způsobem. Zkontrolujeme splnění úkolů a zopakujeme s dětmi biblické verše z minulých lekcí, včetně Zj 3,20, pomocí hry. Dětem říkáme vždy první polovinu verše a ony samy, nebo s pomocí svého družstva, doplní zbývající část. Pak ostatní dodají nebo najdou, kde se verš v Bibli nachází.

10 minut

Motivace

Děti naučíme zpívat píseň z přelomu 19 a 20. století „Až se vrátí Ježíš“, která vyjadřuje naději adventistů. Píseň s dětmi zpíváme ve svižném tempu.

Výklad s rozhovorem

Zeptáme se dětí, jestli se jim zdají nějaké sny a kdy. Dětem se obvykle zdávají sny v období růstu, ale také po dni, ve kterém se naučí hodně nového a mozek to musí zpracovat, když sní před spaním těžce stravitelné jídlo nebo se dívají na „akční“ filmy. Pozornost dětí obrátíme k dalšímu typu snů, ke snům, které dával v dějinách Hospodin. Některý z nich připomeneme (sen Nebúkadnesara nebo Josefa) a zmíníme i některá vidění biblických postav (Daniela, Petra nebo Jana). Zeptáme se dětí, jestli si myslí, že i v dnešní době může Hospodin dávat lidem sny nebo vidění, a povyprávíme o pro-

30 Zpívejme Hospodinu. Sbíрка duchovních písní pro společná shromáždění i soukromé oslavování Boha. Advent-Orion, str. 90 a 91.

rockém daru Ellen G. Whiteové. Podrobně popíšeme její první vidění a necháme děti, aby je podle svých představ libovolným způsobem výtvarně ztvárnily.

Ve chvíli, kdy děti mají svou práci rozmyšlenou a už kreslí nebo malují, můžeme si s nimi dále vyprávět. Ptáme se jich, co je pro ně v životě důležité, proč chodí do sboru mezi věřící, jestli někdy měly pro svou víru problémy. Ptáme se jich na jejich plány do budoucnosti, na to, jak si představují, že se bude život na zemi odvíjet dále, jestli jsou rády, že mohou poznávat Ježíše Krista, jestli jej každý den zvou do svého života a proč.

V rozhovoru se také ptáme, jak se na křesťany dívají jejich spolužáci, kamarádi a jak by mohli tím nejlepším způsobem přivést druhé k uvažování o Bohu.

Ptáme se dětí, proč existuje církev a čím se církev adventistů liší od jiných církví, proč se dají adventisté označit jako lid naděje a co se stane, když tu naději ve svém životě ztratí a zapomenou na cíl, který ve svém životě měli.

Když děti dokreslí obrázky, společně si je prohlédneme a poslechneme si komentáře dětí, které je kreslily. Potom si společně s dětmi povídáme, proč Ellen Whiteová dostávala vidění, ukážeme dětem její knihy a povíme, o čem v nich psala. Zdůrazníme, že vždy kladla na první místo Bibli, a vysvětlíme dětem, jakou roli hrála její služba pro celé generace adventistů.

Nakonec si s dětmi prohlédneme kroniku, zeptáme se jich na cíle a úkoly, které náš sbor má, a nasměrujeme jejich pozornost na tu nejdůležitější událost, která nás jednou čeká – na setkání s Ježíšem Kristem v jeho království. Povzbudíme děti, aby se zajímaly o historii sboru a o zkušenosti adventistů z doby 1. republiky, 2. světové války, socialismu, z doby po sametové revoluci. 20 minut

Biblický verš, shrnutí, aplikace

Znovu si s dětmi zopakujeme verš ze Zj 3,20 a povíme jim, že tomu, kdo otevře Kristu dveře svého srdce, otevře Kristus dveře svého království. Přečteme dětem verše ze Zj 21,1–7 a vyprávíme si s dětmi o tom, co znamenají pro ně, co mohou znamenat pro jejich babičku a dědu, jejich rodiče, pro další lidi. Společně se potom za ně modlíme. 10 min

Závěr

Nakonec znovu zazpíváme píseň „Až se vrátí Ježíš“, ke které si můžeme společně s dětmi vymyslet další sloky, a povzbudíme děti ke každodennímu společenství s Ježíšem Kristem. 10 min

Doplňující informace pro učitele

V dopisu do Laodikeje se Pán Ježíš představuje křesťanům jako věrný a pravý svědek, jehož jméno je Amen, a připomíná, že On je počátkem Božího stvoření. Upozorňuje je, aby se na sebe dívali jeho očima a nechali jej, aby mohl zasáhnout do jejich života.

Náměty pro další činnosti

Děti mohou na poslední setkání přinést „strom – rodokmen“, který si připravily, a vystavit jej na nástěnce pro druhé.

Můžeme také do sobotní školky pozvat kronikáře sboru, který dětem kroniku sám ukáže. Je možné si také sehnat informace o nejstarších sborech v našem okolí a dětem o nich povídat, případně nechat vyprávět starší členy sboru o historii. Zajímavé bývá pro děti například vyprávění z doby, kdy se v sobotu povinně chodilo do školy, nebo některé zkušenosti našich bratrů z vojenské základní služby.

PŘÍPRAVA DO RUKY

Čas	Krok	Aktivita	Pomůcky
9:20–9:30	<i>Zahájení</i>	přivítání, sbírka, modlitba, kontrola úkolů	nástěnka, nálepky
		opakování naučených biblických veršů	Bible
9:30–9:40	<i>Motivace</i>	naučení písně „Až se vrátí Ježíš“	text písně, hudební nástroje
9:40–10:00	<i>Hlavní část</i>	vidění E. G. Whiteové vyprávění o adventistech, spisech E. G. Whiteové a místním sboru	papíry, výtvarný materiál, spisy E. G. Whiteové, kronika sboru
10:00–10:10	<i>Biblický verš, shrnutí, aplikace</i>	opakování verše Zj 3,20, rozhovor, modlitby	Bible
10:10–10:20	<i>Závěr</i>	píseň, povzbuzení, rozloučení	

ZÁVĚR

Když jsem si stanovovala jako cíl hledat a představit způsob, jak předat dětem v dětské sobotní škole dějiny církve tak, aby to probudilo jejich zájem o historii církve a vedlo je to k hledání vlastní identity, netušila jsem, jak zajímavé bude toto téma pro mě samotnou. Přestože v současné době neučím ve třídě dětí, ale v sobotní škole pro dospělé, mohla jsem promýšlet látku očima pedagoga a představovat si, jak na jednotlivé způsoby vedení budou děti reagovat. Tento způsob uvažování mě samotnou obohatil a zároveň mi přinesl nové podněty pro vyučování dospělých.

Dříve než jsem začala zpracovávat tento výukový materiál, vypůjčila jsem si současné učebnice dějepisu pro základní školy a seznámila jsem se s nimi. Viděla jsem, že přinášejí mnohé informace, které mohou být užitečné i našim dětem, ale že většinou nemohou být tyto informace dále převedeny do praktického života našich dětí. Zde je zodpovědnost na rodičích a prostor i pro učitele dětských sobotních školek.

Při sestavování metodických materiálů pro učitele a pracovních listů pro děti jsem se tedy snažila o to, aby děti mohly poskytnuté informace použít pro rozvoj svého vztahu s Kristem, aby chtěly patřit k Božímu lidu, poznávat Boha a řídit se jeho vůlí.

Modlím se za to, aby se nám učitelům podařilo představit dětem dějiny církve tak, aby do ní také chtěly patřit.

POUŽITÁ LITERATURA

- Bednaříková, J. a kol.: Dějepis pro 6. ročník. Pravěk a starověk. Nová škola, s. r. o., Brno 2007. ISBN 80-7289-082-4
- Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona, ekumenický překlad. Česká biblická společnost, Praha 2005.
- Biblická konkordance k textu Kralické bible. Fotomechanický přetisk vydání z roku 1933. Česká biblická společnost, Liberec 1993.
- Církevní dějiny. Přeloženo z „*The Seventh-day Adventist Bible Commentary*“. TS CASD – Dálkové studium, Praha 1985.
- Čapka, F.: Dějepis pro 8. ročník. Novověk. Nová škola, s. r. o., Brno. ISBN 80-7289-100-6
- Čapka, F.: Dějepis pro 9. ročník. Novověk, moderní dějiny. Nová škola, s. r. o., Brno. ISBN 978-80-7289-185-6
- Douglas, J. D. a kol.: Nový biblický slovník. Návrat domů, Praha 2009. ISBN 978-80-7255-193-4
- Doukhan, J.: Křik nebes. Prorocká studie knihy Zjevení. Advent-Orion, Praha 1999. ISBN 80-7172-126-3
- Fronk, V.: Dějepis 7. Středověk a počátky nové doby. Učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia. Fraus, Plzeň 2009. ISBN 978-80-7238-558-4
- Fronk V.: Dějepis 8. Modernizace společnosti. Učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia. Fraus, Plzeň 2010. ISBN 978-80-7238-561-4
- Greig, P., Roberts, D.: Krvavý měsíc na obzoru. Příběh modliteb 24/7. O. s. Den, Vsetín pro modlitby 24-7 ČR, 2010. ISBN: 978-80-87459-03-4
- Hartlapp, W.: Dějiny adventního hnutí. TS CASD, Klinec 1993.
- Heller, J.: Výkladový slovník biblických jmen. Advent-Orion a Vyšehrad. 2003 ISBN 80-7172-865-9 (Advent-Orion) ISBN 80-7021-725-1 (Vyšehrad).
- Henleyová, K.: Citlivé vyučování. Potřeby dětí v různých obdobích jejich vývoje. Samuel, Praha 2000.
- Hynarová, B.: Církevní dějiny v dětské sobotní škole. Absolventská práce, TS CASD, Sázava 2010.
- Jungová, M.: Bůh má všechny děti rád! – Příručka pro práci s dětmi v církvi. Odbor pro práci s dětmi v Církvi bratrské, Praha 1999.
- Jungová, M.: Zpěvník klaunů. Tim 2,2 o. s., Praha 2001.
- Kadlec, J.: Přehled českých církevních dějin. Zvon, Praha 1991. ISBN 80-7113-004-4
- Knight, G. R.: Adventismus v proměnách času. Advent-Orion s. r. o., Praha 2003. ISBN 80-7172-553-6
- Knight, G. R.: Setkání s Ellen Whiteovou. Advent-Orion s. r. o., Praha 2007. ISBN 978-80-7172-992-1
- Kolektiv autorů: Kladení výhybek. Cesta křesťanskými a adventistickými dějinami. Církev adventistů s. d., Praha 1996.
- Komenský, J. A.: Opera Omnia 11. Didaktika. Academia, Praha 1973.
- Lane, T.: Dějiny křesťanského myšlení. Návrat domů, Praha 1996. ISBN 80-85495-47-X
- Langmeier, J., Krejčířová, D.: Vývojová psychologie. Grada Publishing, Praha 1998.
- Linder, R. D.: The History of The Church. Essential Bible Reference. Oxford, 2004. ISBN 1-85985-149-5
- Linhart, J.: Dějepis 6. Pravěk a starověk. Učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia. Fraus, Plzeň 2007. ISBN 978-80-7238-208-8

- Linhart, J.: Dějepis 6. Pravěk a starověk. Pracovní sešit pro základní školy a víceletá gymnázia. Fraus, Plzeň 2007. ISBN 978-80-7238-327-6
- Molnár, A.: Lístky o mladé církvi. Kalich, Praha 1952.
- Novotný, A.: Biblický slovník. Kalich – Česká biblická společnost, Praha 1992. ISBN 80-900881-1-2
- Obrázky z církevních dějin. C. I. Část. Materiál pro učitele sobotní školy dětí. B.m.
- Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J.: Pedagogický slovník. 2. rozšířené a přepracované vydání. Portál, Praha 1998. ISBN 80-7178-252-1
- Rejchrt, L.: Bud' tobě sláva. Vydala synodní rada Českobratrské církve evangelické, Praha 1981.
- Rejchrt, L.: Taková dlouhá cesta. Kalich, Praha 1992.
- Říčan, R., Molnár, A.: Dvanáct století církevních dějin. Kalich, Praha 2008. ISBN 978-80-7017-064-9
- Studium Zjevení. Materiál Střediska korespondenčních kurzů, Kopaniny 13, Ostrava.
- Šoltész, Š.: Dějiny křesťanské církve. Kalich, Praha 1952.
- Špínar, K.: Katechetika. Biblický seminář, Praha 1969.
- Štefanec, A.: Pamätajme, ako nás Pán viedol. Teologický seminár Cirkvi adventistov s. d. Sázava 1995.
- Vágnerová, M.: Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání. Karolinum, Praha 2005. ISBN 80-246-0956-8
- Vykoupil, L. a kol.: Dějepis pro 7. ročník. Středověk, počátky novověku. Nová škola, s. r. o., Brno 2008. ISBN 80-7289-089-1
- Whiteová, E. G.: Výchova. Advent-Orion, Praha 2007.
- Whiteová, E. G.: Vítězství lásky Boží. Drama věků, část čtvrtá. ÚR CASD, Praha, 1969.
- Zpíváme si písničku 2. Chválíme Pána s dětmi. Rosa, Praha 1996. ISBN 80-900850-3-2
- Zpívejme Hospodinu. Sbíрка duchovních písní pro společná shromáždění i soukromé oslavování Boha. Advent-Orion, Praha 1996.

On-line texty

- Školní vzdělávací program: <http://www.zslounyholeho.cz/skola/skolni-vzdelavaci-program/>
- Kubáček, Robert: Klíčové kompetence a výchovně-vzdělávací strategie z 19. května 2008 na webových stránkách VRK plus s. r. o – Ostrava, přístupný na adrese: <http://www.vrk.cz/clanky/15-smile-novinky/59-klicove-kompetence-a-vychovne-vzdelavaci-strategie.html>
- Stránky Unitas Fratrum o Moravských bratřech: http://www.unitasfratrum.org/pages/origin_and_growth.html
- Ústava USA: http://usa.qex.cz/%C3%9Astava+USA#clanek_i- a <http://www.dejepis.com/index.php?page=200&pod=7>
- Deklarace nezávislosti, Thomas Jefferson, 4. července 1776: <http://www.dejepis.com/index.php?page=200&pod=6>

PŘÍLOHA

CITÁTY³¹

Citáty může učitel použít jako nadpisy na nástěnce, ozdobení záložek pro děti apod.

Dějiny jsou svědky časů, světlem pravdy, živou pamětí, učitelkou života a poslem minulosti.

(Historia vero testis temporum, lux veritatis, vita memoriae, magistra vitae, nuntia vetustatis.)

Marcus Tullius Cicero, římský politik, řečník a spisovatel, 106–43 před naším letopočtem).

Historie je učitelka života. (Historia magistra vitae.)

Cicero

Historie je neustálý rozhovor minulosti s přítomností.

americký historik Arthur Schlesinger, 1918–2007

Historie má totiž tu důležitou vlastnost, že trvá dlouho.

Ondřej Neff, český spisovatel a novinář, 1945

Historie nás učí, že lidé a národy se chovají moudře teprve tehdy, když vyčerpali všechny ostatní možnosti.“

Abba Eban, izraelský diplomat a politik, 1915–2002

Člověk míní, Pán Bůh mění. (Homo proponit, Deus disponit.)

Tomáš Kempenský, 1378/80–1471, německý augustiniánský mnich a spisovatel

Poctami se mění mravy.

Zenobius, Řek, učil rétoriku u Říma za vlády císaře Hadriana v letech 117–138

Kdo ovládá minulost, ovládá budoucnost. Kdo ovládá přítomnost, ovládá minulost.

Eric Arthur Blair, britský novinář a spisovatel známý pod pseudonymem George Orwell, autor románu „Farma zvířat“, 1903–1950

Vím, že nic nevím. (Synoidea emautó úden epistamentó.)

athénský filozof Sokrates, učitel Platona, 469–399 před naším letopočtem

Ti, kdo si nepamatují minulost, jsou odsouzeni k tomu, aby si ji zopakovali.

americký filozof a spisovatel George Santayana, 1863–1952

Z historie se učíme, že se z historie neučíme.

německý filozof, idealista Georg W. F. Hegel, 1770–1831)

31 Vybráno z www.dejepis.com